

Posodabljam o izobraževanje

Pod tem geslom smo 16. decembra preteklega leta v naši šoli tudi uradno predali namenu novo zgrajene učilnice in druge šolske prostore ter opremo nekaterih specializiranih učilnic. Čeprav uporabljamo te prostore in opremo že od pričetka šolskega leta, smo poudarili nove pridobitve šole sedaj, ko smo lahko že pokazali ne le materialno, ampak tudi vsebinsko, pedagoško-didaktično vrednost velike investicije. Z otvoritvijo smo tudi najlepše praznovali dan šole.

Svečanosti so se udeležili številni gostje — visoki predstavniki republiškega, mestnega in občinskega družbenopolitičnega in strokovnega življenja ter predstavniki vabljenih ustanov iz SR Slovenije in SR Hrvatske. Med njimi so bili tov. Dušan Šinigoj, predsednik Izvršnega sveta SR Slovenije, tov. Franc Pivec, predsednik Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, tov. Peter Winkler, direktor Zavoda SR Slovenije za šolstvo in tov. Nuša Kerševan, predstavnica skupščine mesta Ljubljana.

Toplo smo pozdravili tov. Hedo Ivanušev, hčerko tov. Franca

Leskoška-Luke, po katerem se je šola pred leti poimenovala.

Po govorih ravnatelja TOZD SŠTS tov. Hrabroslava Premelča, generalnega direktorja Litostroja tov. Mirka Jančigaja in direktorja Zavoda SR Slovenije za šolstvo tov. Petra Winklerja so učenci izvedli zanimiv kulturni spored, naravnana prikaz nastanka in razvoja Litostroja, z vlogo obeh tvorcev Litostroja tov. Tita in tov. Franca Leskoška-Luke. Vmes so se spletale glasbene točke, ki so skupaj z umetniško poezijo izzvenele v naše skupno doživljanje.

Hkrati je potekalo na drugem mestu zaključno tekmovanje učen-

cev v poznavanju razvoja Litostroja in šole.

Po svečanosti so si gostje ogledali strokovno teoretični in praktični pouk v novih učilnicah in v delavnicah ter knjižnico in druge prostore v lično urejenem podstrešnem delu nove zgradbe. Učitelji in učenci so izvajali pouk s sodobnimi metodami in učnimi sredstvi. Seveda je bila deležna največje pozornosti specializirana učilnica za računalniško krmiljeno obdelavo — CNC tehnologijo, prav tako obe računalniški učilnici. Pripravili smo tudi razstavo fotografij o obiskih tov. Tita in Franca Leskoška-Luke v Litostroju ter razstavo nekaterih interesnih dejavnosti učencev.

Gostje so se zadržali v šoli dalj časa. Ob koncu smo si z njimi v družabnem razgovoru izmenjali marsikatero ugotovitev in mnenje o vlogi izobraževanja za naš razvoj, o povezovanju izobraževanja in dela oz. vzgojnoizobraževalne organiza-

16. decembra smo tudi uradno predali namenu nove, sodobno opremljene šolske prostore

cije z združenim delom, o prenovi programov itd.

Sicer pa naj povedo več o pomenu novih pridobitev v šoli in o prazničnem dnevu izvlečki iz govorov in fotografije, ki jih objavljamo.

Iz nagovora ravnatelja TOZD SŠTS tov. Hrabroslava Premelča:

Šola je bogatejša za 14 novih specialnih učilnic za izvajanje strokovnega pouka vzgojnoizobraževalnih programov v strojništvu, metalurgiji in elektroniki. Pridobili smo tudi prostore za knjižnico, delo organizacij in nekaterih interesnih dejavnosti učencev ter za družbeno prehrano zaposlenih. Nove učilnice so opremljene s pohištveno šolsko opremo, pa tudi z osnovnimi AV sredstvi, nekatere pa že tudi z drugimi, posebnimi učnimi sredstvi za strokovni pouk.

Velika pridobitev je specialna učilnica-delavnica za računalniško krmiljeno obdelavo (CNC). Uredili smo jo z uvoženo strojno, računalniško in AV opremo. Ta učna sredstva so povezana v sistem, ki omogoča najsodobnejše izobraževanje za sodobno tehnologijo. Že od 1. septembra se izobražujejo v tej učilnici učenci zaključnega letnika strojnih tehnikov, pripravljeni pa so tudi programi za izobraževanje učencev — oblikovalcev kovin ter za izobraževanje odraslih ob delu na različnih nivojih.

Vse to smo lahko pravočasno strokovno pripravili, ker smo se

vkjučili v hrvaški projekt za opremljanje in izvajanje izobraževanja za to sodobno tehnologijo. V naši republiki še danes ni načrtnega pristopa za opremljanje in uvajanje tega izobraževanja v srednjih šolah strojne usmeritve.

Investicijo je financiral v celoti ustanovitelj šole — Litostroj. Vendar smo del opreme izdelali sami v šoli, tako npr. vso pohištveno opremo za specialno učilnico za računalniško krmiljeno obdelavo (CNC) ter šolske mize za 3 specialne učilnice — delavnice za izvajanje programa elektronika. V šoli smo prispevali delež tudi za nekatera dela, ki so bila potrebna za končno funkcionalno ureditev prostorov.

Vsega tega danes ne bi imeli, če ne bi bili že od ustanovitve šole tesno povezani z ustanoviteljem — Litostrojem in če ne bi bila vraščena šole s tovarno že od vsega začetka pomemben dejavnik za izvajanje in razvoj razvijanega zahtevnega litostrojskega proizvodnega programa. Tako se je Litostroj tudi danes zavedel tehnološkega izziva na temeljih znanja.

Že sedaj pa imamo svoj pogled usmerjen naprej. Prizadevali si bomo, da uresničimo v celoti zastavljeno dograditev in posodobitev šole, kot je določena v investicijskem programu, ki smo ga sprejeli v letu 1985. Zgraditi moramo telovadnico. Z Litostrojem načrtujemo izgradnjo večjega objekta, kot bi bil sicer nujen po šolskih normativih. Za šolski del z zakloniščem so sredstva že vključena v predlog za leto 1987, ki obravnava sanacijo ljubljanskih srednjih šol in zagotavlja tudi vire financiranja. Pričakujemo, da bo ta predlog sprejet.

V šolskih delavnicah je oprema za klasično tehnologijo amortizirana, iztrošena, del opreme moramo izločiti že iz varnostnih razlogov. Program za posodobitev in dopolnitev opreme obsega zlasti strojno opremo in opremo za termično obdelavo. Pričakujemo, da bodo za te namene prispevale sredstva zlasti druge delovne organizacije, za katere se izobražujejo učenci na naši šoli, ter obe izobraževalni skupnosti.

V imenu delavcev naše TOZD in učencev se zahvaljujem vodstvu Litostroja, posebej generalnemu direktorju tov. Miru Jančigaju, samoupravnim organom in družbenopolitičnim organizacijam ter vsem delavcem tovarne za izredno razumevanje in posluš za gradnjo, za prizadevanja pri zagotavljanju sredstev in za vso strokovno pomoč. Zahvaljujem se tudi arhitektu in izvajalcem za uspešno gradnjo, saj so bili prostori zgrajeni v letu dni. To je kratek čas, če upoštevamo, da je bilo potrebno tako velik objekt vključiti med obstoječe objekte in da smo morali ves čas zagotavljati nemoten potek pouka za 1000 učencev v polnih dveh izmenah.

(Dalje na 2. strani)

Nova zgradba se lepo in funkcionalno vključuje v dosedanje šolske objekte (Foto: T. Š.)

Leto sprememb

Pod naslovom »Leto sprememb« si zagotovo predstavljamo spremembe, ki se morajo izraziti skozi različne vrste ukrepov za odpravo slabosti, nakopičenih v našem jugoslovanskem gospodarskem ustroju. Kajti hotenja in želje nas vseh se izražajo v zahtevi po boljšem in smotrnejšem gospodarjenju ter po takšnih delitvenih razmerjih, ki bodo realna in motivacijska. Za združeno delo materialne proizvodnje to pomeni, da se morajo delo, produktivnost, dohodek in druge ekonomske kategorije realno vrednotiti, saj bodo delavci le na tej podlagi imeli možnost smotno samoupravno odločati.

Spremembe in konkretni ukrepi v gospodarskem in političnem sistemu morajo biti naravnani v večjo stabilnost gospodarjenja in vsakdanjega življenja delovnega človeka. To pa bomo dosegli tako s kratkoročnimi in konkretnimi aktivnostmi kot z dolgoročnimi sistemskimi rešitvami.

Prav od novih sistemskih rešitev v letošnjem letu pričakujemo velik preobrat, ki bo težil k uresničitvi nalog dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Na zadnjem zasedanju lani so delegati skupščine SFRJ sprejeli vrsto sprememb sistemskih zakonov, ki naj bi zagotovili uveljavitev realnih ekonomskih kategorij trga, realno amortizacijo družbenih sredstev, večjo finančno disciplino subjektov gospodarjenja in nov sistem ugotavljanja in razporejanja dohodka.

Sprejete rešitve obračunskega sistema so bile sicer strokovno preverjene v številnih organizacijah združenega dela, ocenjeni so bili njegovi pozitivni in negativni učinki. Prevladali so prvi, ki težijo k zdravi ekonomiji, zato pri sprejetju ni bilo načelnih pomislekov, zagotovo pa jih bo veliko pri praktičnem uveljavljanju teh rešitev v našem gospodarstvu.

Za poslovanje naše delovne organizacije bo novelirani obračunski sistem velika preizkušnja ustrezne strokovne in poslovne naravnosti in sposobnosti, ki se bo morala izkazati v enotnih, strokovnih in hitrih

rešitvah v temeljnih organizacijah in v celotni delovni organizaciji. Naštetimo nekaj ključnih vprašanj, ki jih moramo izpeljati sočasno z uveljavitvijo novih sistemskih rešitev. Zmanjšanje zalog z uveljavitvijo boljšega planiranja in izvrševanja nabavne funkcije, je eno od osnovnih vprašanj racionalnejšega in hitrejšega obračanja sredstev. Na tem področju imamo zagotovo veliko rezerv. Finančno planiranje, vključno z ustreznim krmiljenjem in rokovnim terminiranjem proizvodnje, mora dobiti nove poslovne dimenzije. Doseči moramo, da bo naša delovna organizacija poslovala s čim manjšimi kreditnimi sredstvi in da bomo povečali plačilno sposobnost. Za realno vrednotenje dela bomo morali dograditi sistem delitve osebnih dohodkov — s prvim julijem naj bi tudi po sprejetih zakonskih sistemskih rešitvah prešli na nov sistem obračunavanja osebnih dohodkov, in sicer na dva dela: za tekoče delo in osebni dohodek na podlagi rezultatov gospodarjenja. V tej zvezi bomo morali poenotiti in urediti normsko politiko, ki mora prav tako odsevat realnost vloženega dela.

Zaostren položaj naše delovne organizacije zaradi realnejšega izkazovanja dohodka pa zahteva, da nadaljujemo naše poslovanje tako uspešno, kakor smo to storili v zadnjem trimesečju lanskega leta. Sočasno s povečano proizvodnjo moramo pospešiti prodajne aktivnosti, še posebno na konvertibilnem trgu.

Sistemске spremembe letos pričakujemo tudi v Zakonu o združenem delu. Že na podlagi dosedanjih razprav je jasno, da se bo racionaliziral sistem odločanja v združenem delu in njegova organiziranost, s čemer bo zagotovljeno učinkovito gospodarjenje in samoupravno odločanje o družbenih sredstvih. V delovnih organizacijah bo seveda potrebno dopolnjevati in spreminjati samoupravno regulativo, odstraniti iz nje vsa ponavljanja in povzemanja ter vnesti v samoupravne akte dejansko originalne rešitve, ki izvirajo iz posebnosti posameznih okolij.

Janez Elikan

Svečanosti so se udeležili vidni predstavniki našega družbenopolitičnega in strokovnega življenja (Foto: M. Javoršek)

Današnji dan, ko učenci in delavci Srednje šole Franca Leskoška-Luke tudi uradno prevzemajo nove šolske postore, ni praznik le za kolektiv Litostroja in za njegovo šolo, ampak je pomemben dan tudi za slovensko šolstvo. Saj smo v trenutku, ko povsod poslušamo razprave o tem, kaj je vse narobe v naši šoli, jadikovanje o zavoženih generacijah in o učencih, ki nič ne znajo, priča zaupanju, ki ga je kolektiv Litostroja izkazal svoji šoli in tudi v teh težkih časih našel sredstva za zgraditev prizidka in opremo specializiranih učilnic. Tako odločitev je mogoča samo v kolektivu, ki se zaveda svoje odgovornosti do jutrišnjega dne, ko današnje znanje ne bo več zadoščalo ne mladim strokovnjakom, ki bodo takrat prišli iz šol, ne zaposlenim delavcem, če bodo hoteli slediti teh-

Vzpodbuden napredek litostrojske šole

Otvoritve novih pridobitev SŠTS Franca Leskoška-Luke se je med drugimi gosti udeležil tudi DUŠAN ŠINIGOJ, predsednik Izvršnega sveta SRS.

Ko si je z velikim zanimanjem ogledoval nove šolske prostore in v njih sodobno učno opremo, smo ga prosili, da nam ob tem pove svoje mnenje:

»Moram reči, da sem ob vsem, kar sem tu pri vas videl, prijetno presenečen. Še najbolj je vzpodbudno dejstvo, da Litostroj kot celota, ki je prispeval sredstva za modernizacijo šole in vse te pridobitve, na tak način skrbi za vzgojo svojih kadrov. Šoli in Litostroju so s tem dani sodobni pogoji za izobraževanje prepotrebnih kadrov za njegov tehnološki razvoj. Ta vaš primer je lahko za vzor v slovenskem prostoru, kako moramo s stalnim uvajanjem novosti tudi v izobraževalnih procesih skrbeti za znanje, kar je pogoj za naš skupen vesplošen napredek.«

KG

nološkemu razvoju in zahtevam trga. Litostroj je ena tistih delovnih organizacij, ki se je te odgovornosti in potrebe vedno zavedala, zato je bila njegova šola vedno del tovarne in delila z njo dobre in slabe čase.

Zato v Litostroju povezovanje izobraževanja in dela ni bila nikoli prazna beseda, ampak potreba, ki jo je narekovalo življenje. Tudi novi prostori z moderno učno tehnologijo — še posebej z računalniško krmiljenimi stroji, ne bodo služili le učencem, ki se bodo po končanem šolanju zaposlili v Litostroju in drugih delovnih organizacijah, ampak tudi zaposlenim delavcem, ki bodo ob delu izpopolnjevali svoje znanje.

In še o nečem nas prepriča današnji dan. Podpira nas v spoznanju, da dobre, sodobne šole ne bomo zgradili z neskončnim razpravljanjem o pomanjkljivostih in slabostih ter z mešetarjenjem za število ur pri posameznih predmetih, ampak predvsem z odgovornim strokovnim delom na vseh ravneh, z uvajanjem novosti iz znanosti in tehnologije v izobraževalni proces in z iskanjem novih sodobnih oblik vzgojnoizobraževalnega dela.

V preteklih letih smo na Slovenskem vložili velika sredstva v srednješolski prostor, saj so zrastle številni moderni srednješolski centri. Večina teh sredstev je bila zbrana s pomembnim prispevkom gospodarstva posameznih regij. Veliko je bilo vloženo tudi v opremljanje srednjih šol, še zlasti v opremo učilnic za naravoslovne predmete in računalništvo. Manj pa je bilo storjenega za organizirano in sodobno opremo specializiranih učilnic za strokovne predmete. Ta naloga je bila prepuščena iniciativi šol, ki so si morale same poiskati najboljše rešitve. Tudi litostrojske učilnice so tak primer. Zato bo ena najbolj zahtevnih in najbolj nujnih nalog v prihodnosti, da z organiziranimi programi zagotovimo nakup najsodobnejše opreme za strokovno-teoretične predmete in praktični pouk in tako dohitimo gospodarstvo, sicer bodo prihajali učenci iz šol slabo pripravljeni na delo, ki jih čaka.

Za dobro pedagoško delo s sodobno učno tehnologijo pa je potreben učitelj, ki veliko zna, pa se je kljub temu pripravljen vedno znova učiti,

učitelj, ki svoje delo opravlja z ljubeznijo in odgovornostjo in s spoštovanjem do učenčeve osebnosti.

Delavci litostrojske šole so s svojim dolgoletnim uspešnim delom dokazali, da so se izoblikovali v zrel pedagoški kolektiv, ki na visoki strokovni ravni in z izjemnim poslušom za potrebe in težave mladega človeka skrbi za naraščaj delavcev v Litostroju. S svojim dolgoletnim uspešnim strokovnim delom in z izjemno humanim obravnavanjem vsakega učenca so si že zdavnaj pridobili ugled dobre srednje šole in dali pečat številnim mladim strokovnjakom. Za svoje delo so prejeli tudi najvišje družbeno priznanje na področju vzgoje in izobraževanja — priznanje Staneta Žagarja. Novi prostori in specializirane učilnice bodo zato v dobrih rokah, odpirajo možnosti za še boljše in uspešnejše delo, tako da bi litostrojska šola s svojo tradicijo, dobrimi učitelji in sodobno opremo postala lahko vzor slovenskim srednjim šolam in hospitacijski center za oblikovanje sodobnega vzgojnoizobraževalnega procesa. Zato želim še veliko uspehov, zadovoljstva in novih dosežkov pri vzgojnoizobraževalnem delu.

Pripravi H. P.

Poudarki iz govora generalnega direktorja Litostroja tov. Mirka Jančigaja

Za Litostroj je pomenila investicija v šolo velik napor. Pri odločitvi zanjo smo izhajali iz dejstva, da je imela naša šola v razvoju Litostroja že doslej pomembno vlogo. Z dobrim usposabljanjem kadra je ta razvoj omogočala, bila je v ospredju tega razvoja.

Vlaganja v znanje nismo nikdar pojmovali kot strošek, ampak kot dobro naložbo, kot sestavni del proizvodnih potreb. Tako tudi danes, ob tehnoloških spremembah, ustvarjamo v šoli pogoje, da bo imela šola pomembno vlogo pri razvoju tovarne tudi v prihodnje. Pri modernizaciji opreme nabavljamo v Litostroju elektronsko krmiljene stroje in naprave in tega bo v prihodnje vedno več. Tudi v proizvodnih se delež elektronike večja. Potrebna je visoka stopnja usklajenosti med strokami strojništva in elektronike. V tem smislu moramo naravnati izobraževanje naših delavcev. Zato razvijamo dalje že pred leti uveljavljeno Iskrično odločitev, da se na naši šoli izvaja tudi izobraževanje elektronikov. Nismo se strinjali s predlogi, da bi bila naša šola čista strojna in metalurška šola, elektroniko pa bi opustili oz. premestili drugam. Mislim, da nam uspeva že omenjeno povezovanje strojništva in elektronike pri izobraževanju v šoli. S pogoji, ki jih ustvarjamo, želimo doseči, da bi naš tehnik znal vsaj v osnovi napisati tehnološke postopke in konstruirati z računalniki, znal delati s kompjuterji ter se vključiti v tehnološko najsodobnejši proizvodni proces.

Litostroj pristopa k veliki investiciji v težko obdelavo. Vsa oprema bo numerično krmiljena in takšna bo oprema nasploh tudi v prihodnje.

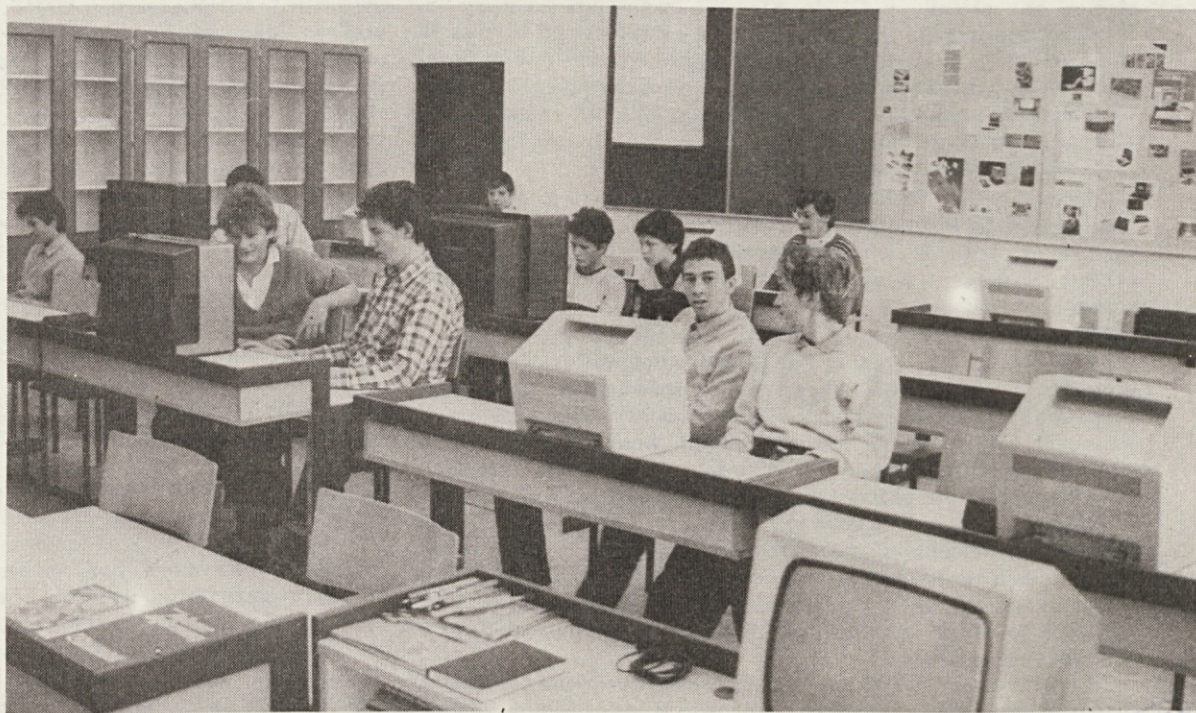
Izhajajoč iz vsega tega menim, da smo se pravilno odločili, da vložimo denar v šolo. To je potreba sedanjega časa, a hkrati dolgoročna naložba. Na osnovi sodobne tehnologije in zanjo dobro usposobljenih kadrov bomo lahko povečali naš dohodek. Ta bo večji, če bodo naši proizvodi in proizvodni proces temeljili na znanju, na nivoju sodobne tehnologije. Zato je naložba v šolo več kot dobra investicija in pogoj za naš nadaljnji razvoj.

Ravnatelj šole je prisotne seznanil s potekom gradnje, poudaril pomen novih pridobitev za šolo in delovno organizacijo ter se zahvalil ustanovitelju — Litostroju, ker je omogočil investicijo (Foto: M. Javoršek)

Učenci so izvedli zanimiv, lep kulturni program, naravnani na nastanek in razvoj Litostroja (Foto: M. Javoršek)

V naši šoli smo že zelo zgodaj pričeli posredovati učencem osnove računalništva. Sedaj pa imajo učenci na razpolago kar dve računalniški učilnici tudi za nadaljnje poglobljanje znanja računalništva (Foto: E. L.)

Popravki

V zadnji, decembrski in novoletni izdaji našega časopisa, je prišlo do nekaj večjih in pomembnejših napak, ki so se izmaknile (očitno nekoliko oslabiljeni) pozornosti uredništva ter pri avtorjih člankov in bralcih vzbujale nejevoljo pa tudi nejasnosti.

Tako smo se že na drugi strani z mastnimi črkami pohvalili z velikim naročilom, ki naj bi bilo vredno »borih« 36.500 dolarjev. No, če bi dodali še tri ničle, bi bilo vse v redu, saj je bila vrednost naročila 36 milijonov in pol dolarjev.

Napakica se je vrnila tudi v odgovor D.P. na vprašanje S.J. o stanovanjskem pravilniku na peti strani. V zadnjem stavku je avtorica zapisala »... da odhajajo »formirani« delavci, z rešenim stanovanjskim vprašanjem. Pa o tem drugi!« Nam pa se je pomotoma zapisalo »... Pa o tem drugi!«, kot da se bo prispevek izpod peresa istega avtorja v prihodnosti nadaljeval.

Na 9. strani smo pod naslovom Obiskali so nas objavili fotografijo in podpis o sestanku predsedstva akcijske konference ZKS, kar seveda ni nikakršen obisk, saj so člani predsedstva akcijske konference in sekretarji OO ZK, ki so tudi sodelovali na sestanku, delavci naše delovne organizacije.

Tudi uskladitev podpisov s slikami pri članku Decembrske pošiljke na 8. strani nam ni šla najbolje od rok. Napis pod zgornjo sliko spada pod spodnjo in obratno.

Vsem bralcem in ostalim prizadehim, predvsem tistim, ki so napake opazili, se opravičujemo!

Uredništvo

Plan za leto 1987 dokončno sprejet

Po dolgotrajnih postopkih od meseca aprila do konca decembra je bil plan temeljnih organizacij, delovnih skupnosti in delovne organizacije za leto 1987 dokončno sprejet na vseh samoupravnih organih.

Mnogo je bilo zapletov od meseca julija naprej, ko smo na delavskih svetih in zborih delavcev sprejeli osnutek plana, saj nam je po številnih razpravah končno le uspelo uskladiti stroške temeljnih organizacij s prihodki od eksterne realizacije po blagovnih skupinah.

Ob polletju smo bili precej črnogledi glede zaposlitve blagovnih skupin z naročili, vendar je bil pesimizem odveč, saj je tozdu Prodaja z izrednimi prizadevanji uspelo zagotoviti dovolj naročil in to na domačem trgu pa tudi na konvertibilnem in kliriniškem trgu. Odprta pa je še vedno blagovna skupina TVN, kjer smo prvotno planirano količino znižali za 650 ton in to zaradi težav na trgu. Pri domačih kupcih smo sicer dosegli rekordno prodajo v letu 1986, vendar je zelo povečana proizvodnja previsoka za prodajo samo na domačem trgu, zato moramo na vsak način najti možnosti prodaje na tujih trgih, kamor bi tudi morali plasirati naša talna transportna sredstva.

Potrebe po dizelskih motorjih so za leto 1987 precej majhne, so pa

odvisne od naročil v naših ladjedelnicah, ki za letošnje leto prav tako nimajo zapolnjenih svojih zmogljivosti. Pričakovati je, da bo že leto 1988 na tem področju veliko boljše.

Po proizvodnih vejah bomo v letu 1987 iztržili koli 72 milijard din eksterne realizacije, od tega bo konvertibilnega izvoza okoli 17 in pol milijona dolarjev, na kliriniškem trgu pa celo preko 37 milijonov obračunskih dolarjev.

Celotni prihodek je planiran v višini 83 milijard din in pokriva stroške temeljnih organizacij, v kolikor pa bodo gibanja cen in stroškov poskočila, bomo morali ob koncu vsakega četrtertletja sprotno popravljati ocene finančnih planov in jih prilagajati trenutnim situacijam.

Po TOZD/DS je finančni plan razdeljen po analizi delitve večletnih

gibanj ter predvidevanj porasta stroškov v letu 1987.

Tedensko oziroma mesečno spremljanje plana fakturiranja, prejetih faktur, prilivov in odlivov bo zelo zaostriło odgovornost udeležencev v skupnem proizvodu. To bo tudi bistveno vplivalo na tekočo likvidnostno situacijo zaradi sprotnega usklajevanja prilivov in odlivov, saj bodo po novem zakonu obresti za kredite obratnih sredstev še bolj prilagojene inflacijskim težnjam (povišani %) ter bodo v tem primeru nujnejša jemanja novih kreditov še mnogo bolj oteževale finančno situacijo.

Količinski plan bo višji od realizacije v letu 1986 za 13 %, kar je sicer precej visoka števila, vendar je z ozirom na možnosti to povečanje realno in dosegljivo.

Pri planiranju kadrov so bile nekatere temeljne organizacije precej širokogrudne, saj je predvideno povečanje 4,2 % daleč nad resolucijami družbeno političnih skupnosti. Povečanje opravičujejo temeljne organizacije s prilivom novih visokostrokovnih kadrov, ki bodo nadomestili zaposlene, ki v kratkem odhajajo v pokoj, proizvodni tozdi pa morajo s primernimi kadri izpopolniti drugo izmeno.

Vsi planirani ukrepi glede povečanja zaposlenih so daljnosežni, saj bodo dobro usposobljeni kadri igrali vidno vlogo v naslednjih letih srednjeročnega, kakor tudi dolgoročnega plana.

V letu 1987 nas čaka še ena od najvažnejših nalog, to je realizacija naše največje investicije iz programa »Proizvodnja energetske opreme«. Stroji iz uvoza so ali pa bodo v kratkem dobavljeni, pa tudi njihov izreden pomen za Litostroj (karusel stružnica, vodoravni vrtno-rezkalni stroj itd.) nam nalagajo nove obveznosti, da čimprej, z lastnimi sredstvi ter z morebitnimi krediti zgradimo nove proizvodne objekte, kjer bomo namestili te stroje. To bo poleg rednih proizvodnih nalog še dodatna obremenitev naših finančnih zmogljivosti in delovnih prizadevanj, če hočemo, da bo investicija realizirana.

Poleg te investicije imajo temeljne organizacije še polno manjših investicijskih dodelav oziroma potreb po nadomestilih dotrajanih osnovnih sredstev, katere bodo izvajale s planiranimi sredstvi investicijska vzdrževanja in z delom amortizacije, ki jim je še ostala na razpolago.

Osnovni finančni, količinski plani ter plani zaposlenih so gotovi, vendar moramo poleg njih izdelati še režijske plane, ki jih pravkar dokončujejo analitiki TOZD/DS.

V planskem oddelku pripravljamo plan pridobivanja novih naročil v letu 1987 za naslednja leta, plane zunanjetrgovinskih odnosov, finančni plan koriščenja sredstev amortizacije po TOZD/DS, plan porabe sredstev za izobraževanje, plan sklada skupne porabe, formiranega v letu 1987 za delitev v letu 1988, plan kazalcev uspešnosti poslovanja ter še vedno nesprejeti koledar delovnih dni.

Z dobrim gospodarjenjem moramo ustvariti čim več sredstev, da bo za poslovni sklad — razširitev materialne osnove dela in sklad skupne porabe ostalo zadosti denarja, ki nam je tako potreben za gospodarske naložbe in naložbe v družbeni standard (Fiesa, Sorica, SŠTS — telovadnica itd.).

Plan je realen in uresničljiv. Seveda ga moramo začeti izpolnjevati po predvidenih mesečnih dinamičnih planih že tako v prvih dneh leta, da ne bo zopet tako, kot ponavadi, da se prebudimo šele v zadnjih mesecih leta in takrat skušamo nadoknaditi vse tisto, kar smo do takrat zamudili. To lahko usodno vpliva na celotno gospodarjenje naše delovne organizacije.

H. Bratkovič

TOZD IRRP išče rešitve za hitrejšo izdelavo dokumentacije

Kamen spotike se umika

Ena od zahtev delavskega sveta delovne organizacije v oktobru lani je bila, da mora tozdu IRRP čim hitreje najti rešitve za odpravo zamud in pravočasno izdelavo dokumentacije, ki jo potrebujemo za nemoten proizvodni proces. Že vrsto let se namreč spotikamo ob zamude pri dokumentaciji, ki povzroča težave vsem od nabave materiala do končne montaže izdelkov. V tozdu IRRP se tega seveda dobro zavedajo, vsi dosedanja ukrepi pa niso obrodili kaj prida sadu.

Njihov sedanjí predlog, ki kaže dokaj resno namero, da se ta problematika končno odpravi, pa je naslednji:

- Z nadurnim delom nameravajo povečati angažiranje ključnih sodelavcev projektantov in konstrukterjev, da bo pravočasno izdelana projektna in kasneje delavniška dokumentacija.

- V birojih nameravajo uvesti nov način organizacije dela, kjer bodo sestavili enovite skupine konstrukterjev, vodil pa jih bo vodja konstrukcije. Vodja bo tudi odgovorni organizator izdelave delavniške dokumentacije in bo moral zagotoviti njeno pravočasno lansiranje v proizvodnjo.

- Znotraj nivoja skupin in podskupin bo uvedeno podrobno planiranje za posamezna naročila, ob-

enem pa bo tudi poostrena kontrola izvršitve nalog. Že sedaj obstaja trimesečni sistem planiranja in obveščanja Centralne planske koordinacije, dopolnili pa ga bomo z mesečnim pisnim poročanjem o izvršenih nalogah ter vzrokih za premaknitev rokov. Ob analizi takih poročil bodo skupine pravočasno izdelale operativni plan za nadaljnja dva meseca in ga dopolnile z naslednjim tretjim mesecem. S tem bo zagotovljena kontinuiteta stikov s CPK in ustrezen pretok informacij k ostalim sodelujočim tozdom.

Vsa poročila tozda IRRP bodo dopolnjena z informacijami o izdelanih ponudbah in drugih aktivnostih delavcev, obravnavali pa jih bosta tehnična koordinacija in kolegij v dogovorjenih terminih.

- V tozdu IRRP tudi ugotavljajo, da imajo velike notranje rezerve, ki ostajajo neizkoriščene zaradi neustreznega stimuliranja delavcev in (ali) preslabe koordinacije med posameznimi deli delovnega procesa. To pa je obenem tudi zelo zahteven in občutljiv problem, ki zahteva podrobnejšo analizo in ustrezno širšo akcijo.

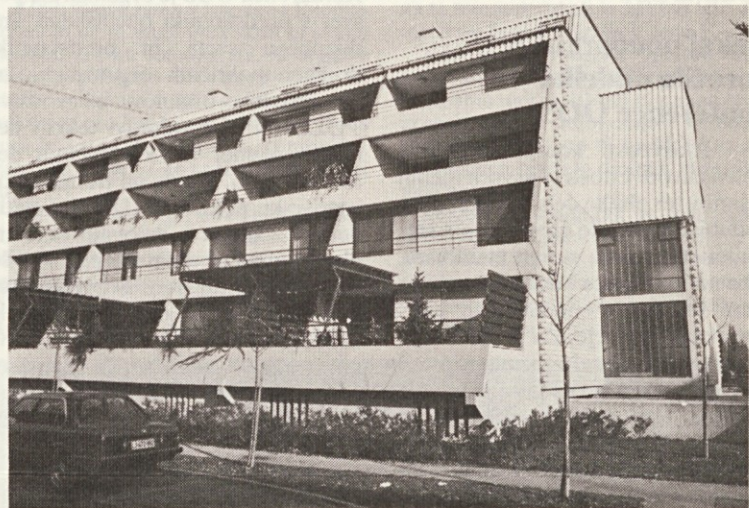
- Ena od dodatnih možnosti za povečanje učinka na najbolj kritičnih področjih — komisijah, ki jo bo tudi potrebno izkoristiti, je sprostitev norm do določenega nivoja ter neomejevanje nadurnega dela. Seveda pa te možnosti reševanja niso in ne morejo biti dolgoročnega značaja.

V poročilu tozda IRRP, kjer navajajo vse te predloge, je poudarjeno da morajo biti vsi ti ukrepi nemudoma izvršeni, niso pa edini, ki jih je potrebno v prihodnosti načrtovati in vpeljati kot sestavni način dela. To naj bi predstavljalo začetek intenzivnega dela pri iskanju rešitev za čim optimalnejše izkoriščanje projektantsko — razvojnih zmogljivosti, kar bo še veliko bolj prišlo do izraza ob dokončni opremljenosti naših proizvodnih dvoran. To bo nudilo velike dodatne možnosti za razvoj in proizvodnjo naše delovne organizacije.

Nikjer v poročilu ni bilo izrecno omenjeno pomanjkanje strokovnih kadrov, kar tudi že dlje časa pesti tozdu IRRP. Vzroki so znani, najdemo jih lahko tudi v poročilu kadrovske službe o vzrokih močne fluktuacije iz Litostroja. Z ustrežno organizacijo, ki jo v tozdu IRRP obljublja, z ustrežno stimulacijo, ki gotovo ni le finančne narave in z možnostjo strokovnega razvoja, bodo tudi na tem področju najbrž dočakali svetlejšo čase.

In kar za konec še najbolj drži: vsaka zavestna pasivnost ali celo nasprotovanje pri reševanju znanih dolgoletnih problemov je zdaj v tovarni docela nedopustna, saj je Litostroj s svojimi razširitvami in modernizacijo prav zdaj na pragu novega močnega vzpona ali stagnacije. Zato je predloge tozda IRRP, ki je tako rekoč možganski trust tovarne, treba le pozdraviti.

M.M.

Moje sanje... stanovanje!

Posojilo iz sredstev vzajemnosti po novem pravilniku

Zbor uporabnikov skupščine Samoupravne stanovanjske skupnosti Ljubljana je na svoji seji v mesecu decembru 1986 sprejel spremenjeni Pravilnik o pogojih in merilih za pridobitev posojil iz združenih sredstev vzajemnosti in s tem povezan tudi XV. razpis. Razlog za sprejem novega pravilnika je bilo pomanjkanje sredstev vzajemnosti, kar je zahtevalo določene spremembe pri kreditiranju. To pomeni zaostreitev pogojev in meril za pridobitev posojil iz sredstev vzajemnosti združenih v SSS Ljubljana.

Na seji zbora je odbor za planiranje in družbenoekonomске odnose zahteval, da se sprejem pravilnika odloži z utemeljitvijo, naj se v njem zrealizira usmeritve, ki naj bi pripeljale do spremenjenega razmerja med družbeno najemno in etažno lastniško stanovanjsko gradnjo ter spodbudile delovne organizacije k večjemu nakupu stanovanj. Zahtevi ni bilo mogoče ugoditi, ker je z 31. decembrom 1986 prenehal veljati XIII. in XIV. razpis za posojilo iz sredstev vzajemnosti. Vsako odlaganje sprejema novega pravilnika bi ustavilo kreditiranje in nedvomno prizadelo pričakovalce stanovanj.

Spremembe pravilnika, ki so tudi že vključene v XV. razpis, so predvsem naslednje:

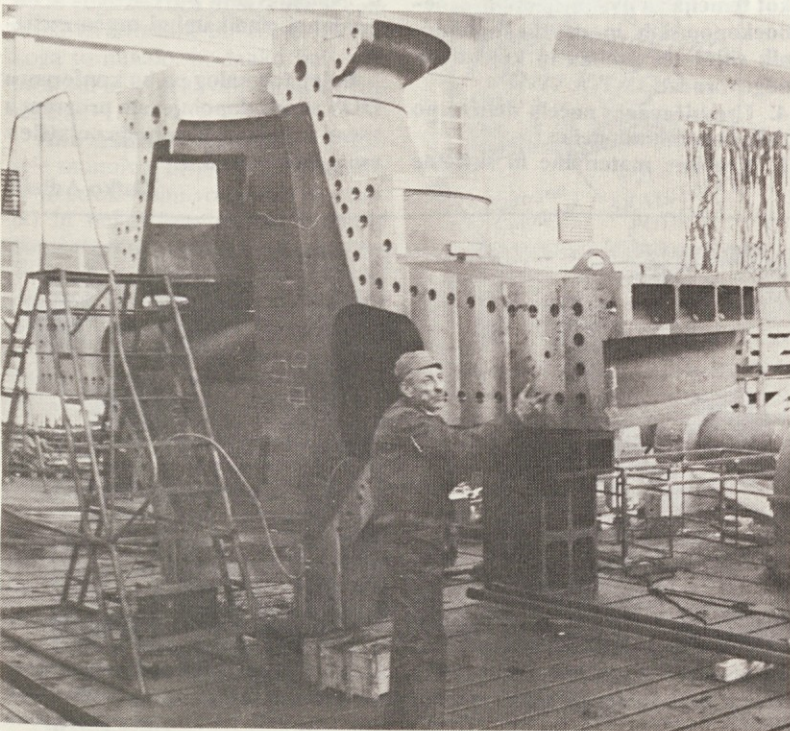
- Povečana je obrestna mera od dosedanjih 5 na 7 odstotkov, po dveh letih (do sedaj po 5 letih) se spremeni na 10 odstotkov.
- Pri izračunu posojil se upošteva cena kvadratnega metra do 320.000 dinarjev, pri gradnji hiše in prenovi pa do 250.000 dinarjev.
- Zmanjšana je standardna površina, za katero je moč pridobiti posojilo. Za samske delavce, delavce z dvo-in tričlansko družino naša zdaj do 58 m² in za vsakega nadaljnjega člana družine še po 15 m² (prej do 90 m²).
- Posojilo za adaptacijo lahko pridobijo upravičenci le za objekt, starejši kot 15 let. Ne glede na določila o starosti zgradbe lahko upravičenci uveljavijo posojilo za toplotno izolacijo zunanjih sten in strehe stanovanjske enote, če je gradbeno dovoljenje izdano pred letom 1980.

Za adaptacijo je potrebno dokazilo o priglasiitvi del z opisom del in predračunom, pri rekonstrukciji pa je potrebno gradbeno dovoljenje.

Vsota vseh posojil pri prenovi lahko znaša največ 80 odstotkov od dokumentirane cene, upoštevajoč dejansko stanovanjsko površino oziroma največ 90 m² (prej 60 odstotkov).

- Delavec, ki proda staro stanovanjsko enoto in pridobljena sredstva vlaga v novo stanovanjsko enoto, je upravičen do posojila iz sredstev vzajemnosti v ustreznem odstotku od razlike v površini med staro stanovanjsko enoto in standardno stanovanjsko površino. Posojila, pridobljena za prejšnjo stanovanjsko enoto, se v tem primeru ne valorizirajo.
- Po XV. razpisu in naslednjih razpisih sme delavec za isto stanovanjsko enoto uveljaviti posojilo le enkrat.
- Pred oddajo vloge mora udeleženec razpisa, ki kupuje stanovanje, plačati kupnino najmanj 50 odstotkov vrednosti stanovanjske enote po predloženi dokumentaciji.
- Vloge delavcev za nakup stanovanja ali stanovanjske hiše sprejema banka od 5. januarja 1987 do 31. decembra 1987, vloge za graditev, adaptacijo in rekonstrukcijo stanovanj in stanovanjskih hiš v družbeni in zasebni lasti pa od 5. januarja 1987 do 31. maja 1987 in od 1. septembra 1987 do 28. novembra 1987.

D. Perko

Polovica turbinskega pokrova za HE Mostar, ki je težka skoraj 33 ton (Foto: T. Š.)

Letna programska seja konference OO ZS DO

Sindikat ocenil svoje delo v letu 1986

Delegati konference osnovne organizacije zveze sindikatov Titovi zavodi Litostroj so se 22. decembra 1986 sestali na letni programski seji. Pomembne naloge, ki jih mora sindikalna organizacija izvršiti, pa tudi problemi, s katerimi se srečuje delovna organizacija v zadnjem času, vse to terja veliko več prizadevanj in dela predvsem sindikalnih aktivistov. Vsega tega so se zavedali tudi delegati konference OOS (seje se je udeležilo več kot dve tretjini delegatov) in so se s svojimi predlogi, predvsem pa pripombami in predlogi izvršilnih odborov OOS TOZD in DS aktivno vključevali v razpravo. Tako čaka komisijo za izoblikovanje sklepov (v sestavi Srečko Pirc, TOZD TVN, Zoran Selan, TOZD OB, in Pavla Smolej, TOZD ZSE) precej dela.

Letne seje se je udeležil tudi Andrej Cimerman, predsednik občinskega sveta zveze sindikatov Ljubljana-Siška.

Fadil Zec, predsednik konference OOS, in predsedniki oziroma namestniki predsednikov komisij pri konferenci OOS so delegate najprej seznanili z delom v minulem letu (obširno gradivo pa so delegati prejeli že pred sejo in je bilo obravnavano tudi na izvršilnih odborih OOS TOZD in DS).

Nekaj poudarkov iz poročila oddelku konference OOS:

— Aktivnosti konference OOS Titovi zavodi Litostroj in vseh njenih organov ter oblike dela so potekale v obdobju, ki je bilo izpolnjeno s številnimi težavami in spremembami, tako na notranjem kot tudi na zunanem družbenopolitičnem in ekonomskem področju, kar je imelo zelo močan vpliv na naše razmere in naš razvoj. Povsem razumljivo pa je, kar potrjuje tudi analiza sprejetih in uresničenih nalog akcijskih načrtov OO ZS TOZD/DS, da so ti dogodki predvsem v zadnjem obdobju bistveno vplivali na vsebino in obseg dela konference OOS kot tudi njenih organov. Zaradi teh razlogov se je konferenca OOS s svojimi organi v minulem obdobju usmerila na področje razvoja in utrjevanja socialističnega samoupravnega sistema in odločanja, na področje delitve po delu, na uveljavljanje vzrokov, ki zavirajo hitrejšo rast produktivnosti dela in kvalitete dela na področju kadrovanja in izobraževanja, organizacijske povezanosti med temeljnimi organizacijami, da se izvršijo redne planske obveznosti ter na pravo in sprejem nekaterih samoupravnih splošnih aktov.

— Izredno živahna aktivnost sindikalne organizacije skupaj z drugimi DPO in samoupravnimi organi se je pokazala pri obravnavi in sprejemu akcijskega programa za izpolnjevanje planskih obveznosti v letu 1986. Po sprejemu akcijskega programa je konferenca sindikata sprotno ocenjevala izvajanje akcijskega programa v TOZD, DS in na ravni DO, opozarjala na slabosti pri izvajanju ter sprejemala ukrepe za dosledno uresničevanje plana za leto 1986 in pri oblikovanju plana za leto 1987. Delegati konference OOS smo ves čas poudarjali pomen doslednega uresničevanja akcijskega programa in dinamičnega plana proizvodnje, ki je za naš razvoj življenjskega pomena, saj si z ekonomskega, političnega in socialnega stališča ne moremo dovoliti, da samo ugotavljamo vse večjo zapletenost problematike. Ta se kaže v zmanjšani učinkovitosti gospodarjenja, v stopnjevanju nelikvidnosti, v povečanju zalog nedokončane proizvodnje ipd. Ne nazadnje se bo pokazala v prekomernem zaostajanju osebnih dohodkov in akumulativne sposobnosti delovne organizacije. Zaostrena situacija je terjala, da tudi vodstva OOS v TOZD in DS tekoče (najmanj 1 krat mesečno) spremljajo in predlagajo ukrepe za povečanje proizvodnje in gospodarske uspešnosti ter na vseh področjih dela zagotovijo

večjo disciplino in maksimalno izrabo delovnega časa.

— Konferenca OOS DO je obravnavala problem obračunavanja minulega dela in nagrajevanje delavcev, ki delajo v težkih delovnih razmerah. Tako je konferenca OOS skupaj s strokovnimi službami sprejela sklep, da je potrebno veljavni Pravilnik o osnovah in merilih za delitev OD delavcev v TOZD in DS vsestransko pregledati in dopolniti. Konferenca OOS je organizirala posvet s predstavniki občinskega sindikalnega sveta in predstavniki družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in vodstva TOZD PUM o odpravi težkih delovnih razmer in skrajševanju delovnega časa. Glede na trenutni gospodarski položaj v DO in glede določil Zakona o delovnih razmerjih, ki med drugim terjajo boljšo izrabo delovnih sredstev, večjo produktivnost, ustvarjen večji dohodek, imajo prednost DO s težkimi delovnimi pogoji. Ocenili so, da v tem trenutku ni realne osnove za poskusno uvajanje skrajšanega delovnega časa.

— Izvajajoč iz ocene gospodarjenja DO za I. četrtletje letošnjega leta in trenutne ocene smo ugotavljali, da nismo dosledno izvajali plana in nismo sprejemali ustreznih ukrepov v vseh fazah proizvodnega procesa. Konferenca OOS je podprla prizadevanja vodstva DO v smeri boljšega izkoriščanja delovnih zmogljivosti, vlaganja dela in sredstev predvsem v naročila za izvoz, intenzivno obravnavanje tistih naročil, za katere je na podlagi analiz ugotovljeno, da so materialno pokrita, in v zaključevanje tistih naročil, ki so pretežno ali že popolnoma realizirani in jih je potrebno le še administrativno urediti.

Za zagotovitev čimboljše realizacije sprejetega plana smo zahtevali večjo osebno odgovornost pri doslednem spoštovanju in izvajanju sprejetih obveznosti in nalog. Od vodstva DO pa smo zahtevali, da skupno dogovorimo akcijo za zagotavljanje neprikinjenega reprodukcijskega procesa in realizacijo planiranega prihodka, dohodka, osebnega dohodka in akumulacije.

— V letošnjem letu je realiziran sklep konference OOS iz leta 1985 o ustanovitvi aktivna upokojencev naše DO. Tako je postal aktiv upokojenec sekcija pri konferenci OOS TZ Litostroj z namenom, da so upokojeni delavci še bolj povezani z delom in življenjem v DO.

— Na pobudo konference OOS DO se je v letošnjem letu pričelo izvajanje medicinskega programiranja aktivnega oddiha in preventivnih zdravstvenih pregledov za delavce naše DO. Strokovne službe so izdelale pravilnik o MPAO in PZP, ki smo ga po obravnavi v sindikalnih skupinah v TOZD in DS še uskladili in dopolnili ter priporočili v obravnavo in sprejem delavskim svetom TOZD in DS. S sprejemom pravilnika bomo v prihodnje izvajali MPAO in PZP v skladu z določili pravilnika.

— Konferenca OOS je skupaj s kadrovsko komisijo opravila izredno zahtevno delo v procesu evidentiranja in kandidiranja za opravljanje delegatskih funkcij ob volitvah v sa-

moupravne delegacije in delegacije za zbor združenega dela ter SIS v marcu letošnjega leta.

— Na področju mednarodnega sodelovanja so tudi v tem letu potekale izmenjave delavcev naše DO z delavci iz ČSSR. Sindikat si je še zlasti prizadeval za širjenje sodelovanja s področja športa in rekreacije na poslovno sodelovanje. Tako so naše delegacije obiskale v letošnjem letu ČKD Blansko in Julij Fučik Brno ter LMZ Leningrad in Elektrozvoztrojitelj Tbilisi. S temi delovnimi organizacijami že poslovno sodelujemo oziroma smo prav po zaslugi sindikalnega razvili tudi poslovno sodelovanje.

— Komisija za kadrovska vprašanja ocenjuje, da razvoj samoupravljanja, kot najbolj demokratičnega družbenega sistema ne more mimo demokratizacije kadrovske politike, kot enega bistvenih elementov uveljavljanja oblasti delavcev. Moramo pa priznati, da je med deklariranim in dejanskim stanjem na tem področju še vedno velik razkorak. Ta razkorak moramo primerjati z razkorakom med opredeljitvami in prakso na drugih področjih samoupravnega in družbenopolitičnega položaja delavskega razreda in delovnih ljudi. Na področju uresničevanja kadrovske politike se še vedno srečujemo z neupoštevanjem dogovorov, načel, meril, sklepov in priporočil, z ignoriranjem demokratičnih postopkov, nedoslednostjo in premajhno politično zavzetostjo, da bi dogovorjene principe in naloge uresničili.

V teh pogojih je delovala kadrovska komisija pri konferenci OOS. Naloge je reševala z zavestjo, da bi kar največ prispevala k zmanjšanju razkoraka med načeli in programi na eni strani, ter prakso na drugi strani.

— Komisija za socialna vprašanja in družbeni standard je tudi letos predvsem spremljala socialne razmere naših članov, kar je nujno predvsem zaradi dviga življenjskih stroškov. Tako se je s popolno soglasnostjo članova Konference OOS v letošnjem letu 2 × izvršila uskladitev zneskov v Pravilniku o dodeljevanju solidarnostne pomoči z dvigom življenjskih stroškov in rasto osebnih dohodkov.

V letošnjem letu je zaživel tudi program MPAO (medicinsko programirani aktivni oddih) in PZP (preventivni zdravniški pregled) in komisija je z zanimanjem zasledovala rezultate rekreacije. Komisija bo podpirala to vrsto rekreacije, da se da na tak način občutno zmanjšati potrebo po zdraviliškem zdravljenju. Aktivno so se vključevali v priprave za ustanovitev aktivna upokojencev Litostroja, ki je bil tudi ustanovljen v letošnjem letu. Prav tako so sodelovali z aktivom invalidov Litostroja.

Organiziranje krvodajalskih akcij je že utečena navada. Zato je bilo tudi srečanje krvodajalcev naše DO 1. 7. 86 organizirano tako, da smo se lahko zahvalili prav vsem darovalcem krvi in podelili priznanja RK Slovenije za 5, 10, 15, 20 in 25-krat darovano kri. Letos smo tudi prvič podelili litostrojsko priznanje krvodajalcu, ki je kri daroval več kot 50-krat. Vsem 85 krvodajalcem, ki so kri darovali prvič, pa smo se pismeno zahvalili in jim podelili litostrojsko značko krvodajalcev.

Ob tej priliki smo Občinski organizaciji RK ponovno izrekli pobudo, da se priznanja podeljujejo krvodajalcem tudi za več kot 25-krat darovano kri.

Ker imamo veliko delovnih mest z visoko težavnostno stopnjo in mikroklimo, ki ogroža zdravje naših

V razpravo se je vključil tudi ANDREJ CIMERMAN, PREDSEDNIK OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA. Opozoril je, da bo delo v letu 1987 težje in odgovornejše, še zlasti pa bo več dela v IO OOS. Aktivnost mora biti usmerjena predvsem v boljše gospodarjenje (večja proizvodnja itd.) Litostroj ima pomembno mesto pri vključevanju v mednarodno delitev dela (44 % ljubljanskega izvoza odpade na našo občino, 10 % konvertibilnega izvoza SFRJ je ljubljanskega).

Konfliktnih situacij, ki so bile tudi v Litostroju (v SRS je bilo v letu 1986, 146 prekinitev dela), pa pogosto ne znamo razrešiti na ustrezen način. Največ prekinitev je prav zaradi neurejenih odnosov pri delitvi OD. Pogoji gospodarjenja se prepočasi spreminjajo, kar je značilno tudi za našo delovno organizacijo. Z aktivnostjo od junija do danes smo dosegli določene uspehe, obstaja pa še kup nerešenih stvari, zato se je potrebno dogovoriti o razrešitvi le-teh skupaj z drugimi DPO pa tudi z občinskim vodstvom. Litostroj bi moral izoblikovati tudi nekatere sugestije za razpravo o spremembah zakona o združenem delu.

delavcev, je nujna večja skrb v smislu humanizacije delovnega procesa. Nujno je preventivno ukrepati in za ogrožene delavce organizirati medicinsko programiran aktivni oddih. V programu za leto 1986 je bilo predvideno, da 150 delavcev vključimo v program MPAO, in sicer v Termah Catež. Zaradi nekaterih objektivnih težav, kot so: nesistematska rešitev financiranja, pomanjkanje izkušenj na tem področju, nezadostno angžiranje medicine dela, prešibka strokovna služba za področje športne

rekreacije, je na MPAO odšlo 122 naših delavcev.

Izredno razgibano in uspešno pa je bilo tudi delo komisije za kulturo in komisije za šport in rekreacijo.

Izredno plodna in visoka razprava je opozorila na nekatere še nerešene naloge konference OOS.

Tako je bilo ocenjeno, da smo naredili pri dograjevanju pravilnika o nagrajevanju delavcev, pravilnika o kakovosti in normskem pravilniku. Zaradi tega mnogi predvsem dobri delavci odhajajo iz Litostroja.

RAZPRAVA

Josip Klobučar, predsednik akcijske konference ZKS DO, se je strinjal s Pircem glede dograditve pravilnikov in pojasnil, da se o tem razpravlja na vseh nivojih DO. Opozoril je, da smo imeli v tem času v DO dve prekinitvi dela in zato lahko konferenca OOS kot tudi druge DPO zahtevajo od vodstva da takoj opravimo pravilnik in določimo rok in nosilce, ki bodo pripravili osnutek dopolnitev.

Milan Jurjavčič je pojasnil izvedbo preventivnih zdravstvenih pregledov, ki se letos prvič izvajajo v takšni obliki. Že prej smo vsako leto poslali na preventivne zdravstvene preglede 1000—1200 delavcev, ki opravljajo težka fizična dela. V letošnjem letu pa je to namenjeno še delavcem, ki imajo predvsem psihične obremenitve. Opozoril je tudi na problem obratne ambulantne, kjer ni problem le ambulanta in zobozdravstvo, ampak tudi medicina dela. Uvedba MPAO je sicer pozitivna, še vedno pa imamo vsako leto v DO 50—60 novih delovnih invalidov, zato je potrebno večjo pozornost nameniti uvajanju nove tehnologije dela, rotaciji na težkih delovnih mestih itd.

Adolf Straka, predstavnik aktivna upokojenec TZ Litostroj, je delegate KOOS seznanil, da je v letu 1986 pričel delovati aktiv upokojencev in opozoril na nekatere probleme, s katerimi se srečujejo upokojenci. Na prvem mestu je še vedno

PROGRAMSKE USMERITVE

Naj na tem mestu le naštejemo področja, katerim bo posvečena osrednja pozornost konference:

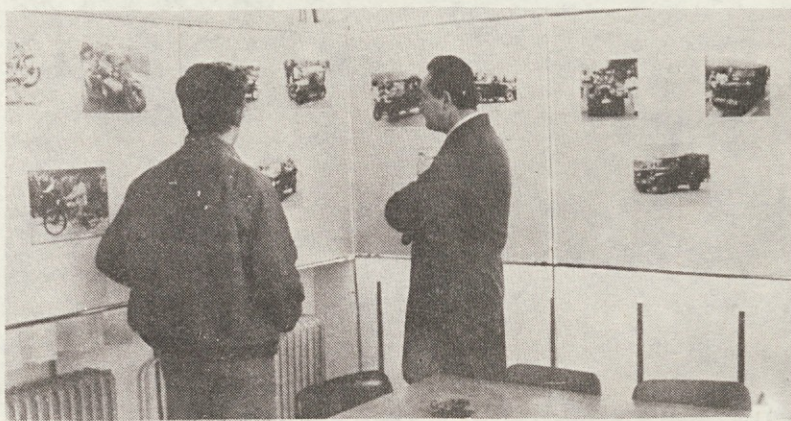
1. Borba za večjo proizvodnjo, večji izvoz in uspešnejše poslovanje.
2. Uveljavljanje sistema družbenega planiranja in izvrševanja planskih obveznosti v TOZD in v DO.
3. Razvoj odločanja delavcev v združenem delu in političnem sistemu, krepitev delegatskih odnosov kot temelja za uveljavljanje družbenoekonomskih in družbenopolitičnih ciljev ter osebna in kolektivna odgovornost.
4. Uresničevanje načela delitve po delu in rezultatih dela.
5. Krepitev materialne in socialne

varnosti delavcev in bolj zoper nepravilno poglavljanje socialnih razlikovanj in razslojevanje v družbi.

6. Družbeni standard, zdravstveno varstvo delavcev in varstvo pri delu.
7. Uresničevanje vloge ZSS pri oblikovanju kadrovske politike in na področju idejnopolitičnega usposabljanja.
8. Samoupravno obveščanje delavcev.
9. Nadaljevanje povezovanja z naprednimi sindikalnimi organizacijami.

Poleg teh nalog pa bo konferenca OOS sproti dopolnjevala program z vsemi nalogami, ki se bodo pojavile v vsakodnevnih praksi.

Zlatko Adlešič

V počastitev dneva republike je Foto sekcija pri konferenci sindikata pripravila razstavo fotografij starih avtomobilov, kar tudi sovpada s stoto obletnico izdelave prvega avtomobila. Ob prazniku naše šole bo razstava prenesena v avlo SŠTS, kjer si jo zamudniki lahko še ogledajo. Avtor vseh fotografij je naš znani ljubitelj fotografije Vinko Udovič (Foto: K. G.)

Žvižgač in ploskač

Je že tako, da je pisanje o kulturi na nek način vedno povezano z vrednotenjem in ocenjevanjem. Kadar nekaj negativno ovrednotimo, se temu po domače reče grajanje ali kritiziranje (splošno razumljivi vidno slušni izraz negodovanja je ŽVIŽGANJE), pozitivni oceni pa po domače rečemo pohvala (vidno slušni izraz le-te je PLOSKANJE). Zato smo tej naši kulturni strani dali ime ŽVIŽGAČ in PLOSKAČ.

K njenemu sooblikovanju vabimo vse, ki imajo kaj povedati v zvezi s kulturnim življenjem v naši delovni organizaciji ali zunaj nje, pa najsi bo stvar vredna žvižganja ali ploskanja. Odzivajte se na dogajanje okoli sebe, sodelujte s svojimi vtisi! Vsako mnenje je važno, četudi morda ni strokovno. Samo pasivnosti ne! Nikar ne recite: saj ne znam, saj ne zmorem, kaj me briga, pišmevuh! O takih ljudeh pravimo, da se na vse POŽVIŽGAJO. To pa je najslabše.

Zato: naj bo med nami veliko ŽVIŽGAČEV in PLOSKAČEV, pa čim manj POŽVIŽGAČEV!

Kako bomo proslavili 8. februar - naš kulturni praznik

Nikar se takoj, ko boste prebrali zgornji naslov, ne namrdnite in ne zamahnite z roko, češ: spet bodo govori in ostala staromodna navlačka, ki spremlja praznike! Ne, letos ne bo tako! Če boste prebrali do konca, boste zvedeli, da lahko letos proslavimo ta praznik čisto drugače. Delovno!

Pripravimo delovno srečanje vseh kulturnih skupin in posameznikov, ki delujejo (ali pa »še začenejo«, »poskušajo«, »se šele formirajo«, »že zamirajo«, »so se že naveličali« delovati) v naši delovni organizaciji, in se udeležimo našega in njihovega srečanja v čim večjem številu! Kot opazovalci, še bolje pa kot aktivni udeleženci!

Kako bo to potekalo?

Vzemimo pevski zbor. Ta se bo zbral npr. v jedilnici. Potem bo imel v prisotnosti zainteresiranih poslušalcev pravo pravcato vajo: z ogrevanjem posameznih glasov, s študiranjem nove pesmi, s ponovitvijo starega repertoarja. Predvidevamo, da se bo vsaj nekaj poslušalcev ogrelo za stvar in reklo, da bi tudi oni radi peli v zboru. Potem bo zborovodja preizkusil njihov glas, ga določil glede na lego in novopečenega pevca ali pevko morda že kar vključil v zbor.

Ali recimo likovna sekcija. Kiparji risarji in slikarji se bodo postavili na kakšno vizualno zanimivo mesto v litostrojskem parku in pričeli skicirati bodisi objekte, bodisi naravno bodisi model v tej naravi. (Vabljeni tudi modeli!)

Če bodo vremenske razmere neprijazne, pa bodo delali v zaprtem prostoru. Za gledalce bo gotovo zanimivo opazovati izdelek — umetnino v fazi nastajanja, morda pa bodo koga zaskrbeli prsti, da bi še sam prijel za svinčnik ali čopič. Če bo koga to mikalo, bo lahko tudi sam poskusil in se celo vključil v likovno sekcijo.

Ali vzemimo video sekcijo! Tu bo šele zanimivo! Prijeti v roke kamero (pod strokovnim vodstvom mentorja) in nekaj časa gledati življenje skozi objektiv — morda sploh prvič v življenju! In potem to, kar je kamera zabeležila, tudi pogledati na ekranu! Ob tem pa še slišati mentorjevo razlago, kako na primer ni vseeno, če se nekaj posname od spodaj ali od zgoraj, da ima vsak zorni kot svoj pomen... Skratka, da ne povemo vsega, gotovo bo vredno priti!

Ali literarni ustvarjalci. Čeprav je to področje, kjer ustvarja vsak docela sam, pa se vendar lahko sestanejo, preberejo svoja dela (pesmi ali odlomke iz proznih del), izmenjajo izkušnje, se domenijo z urednikom časopisa za objavljanje, pridobijo in povabijo še nove člane... Tudi to bo pestro!

Ali foto sekcija. Tudi če niste njen član in fotografirate samo za domačo rabo (rojstne dneve otrok in zlate

poroke), prinesite s seboj fotoaparat, lahko se boste po mili volji nafotografirali in to motive, ki si jih sami želite, pa čeprav gre le za različne oblike drevesne skorje ali silhuete viličarjev, brez zoprnega nadlegovanja bližnjih (»Daj, pritisni, se že smeji!«). In potem — ni lepšega doživetja kot oditi v temnico in sam razviti, kar si poslikal! Sam izbereš velikost, izrez, zrnatost fotografije — skratka, tu se šele začne pravo ustvarjalno delo. Marsikdo ga bo lahko tokrat prvič okusil!

Ali folklorna sekcija. Pravite, da je nimamo? Nič zato! Imamo pa ljudi z različnih koncev Slovenije in Jugoslavije, od katerih marsikdo še goji doma izvirne ljudske ples ali kola za različne priložnosti. Morda bo kdo iz Bosne prinesel s seboj kaseto takšnih napevov in potem naučil zainteresirane sodelavce vsaj osnovnih korakov. Morda se bodo potem dogovorili še za kakšno vajo in kdaj prihodnjič že zaplesali skupaj! No, pa bo folklor! Samo kostume še nabavimo!

Da ne naštevamo v nedogled raznih dejavnosti, strnimo zdaj vse zgoraj povedano v odločitev: vsi ustvarjalci, ki pri nas na področju kulture karkoli počno ali pa bi si to želeli, se bomo 8. februarja (popravek: 7. februarja — v soboto) zbrali in ga počastili — delovno!

Poskrbeli bomo, da dejavnosti ne bodo potekale istočasno, saj bi se potem lahko vsak udeležil le ene od njih. Pojmujmo prireditve kot sejmišče s stojnicami, kjer greš od ene do druge in pri vsaki kaj kupiš ali vsaj poskusi! Bodimo na ta dan hkrati izvajalci in porabniki kulture!

Karolina Kolmanič se je rodila 1930 kmečkim staršem v Lomanošah pri Gornji Radgoni. Sedaj živi v Murski Soboti in je učiteljica. V knjižni izdaji je doslej izdala tri povesti in dva romana. Roman TVOJA SKALJENA PODOBA je izšel leta 1986 pri Založbi Obzorja Maribor.

V njem nam pisateljica predstavi žensko, sprva delavko v tovarni, ki se s trdim delom in študijem ob delu povzpene do položaja v komerciali; hkrati z njeno službeno potjo pa spoznavamo tudi ozadje te kariere — njeno zasebno življenje. Le-to je v začetku neuspešno in prazno. Vida se namreč kljub možu in sinu počuti čustveno nezadovoljena. K temu precej prispevajo tudi neugodne življenjske razmere: dru-

Literarni kotiček

Objavljali bomo tudi vaše literarne prispevke: pesmi in krajšo prozo. Opogumite se in primite za pero! Pišite v svojem lastnem jeziku, prispevke bomo skušali prevesti. Za vzpodbudo objavljamo pesem Fahrudina Huremovića »Rad postal bi pesnik«.

POSTAO BIH PJESNIK

Kad sam bio dječak, maštao sam tajno o beskrajnoj sreći koju nosi mladost. Da postanem pjesnik, pisao bih sjajno, odraslim i djeci donosio radost.

Pisao bih eto za djecu priče, spominjao bake, igračke i ptice, šarenilo vrta, mamu i tatucu, nasmijati hito bih našeg malog bracu.

Za odrasle dečke koji vole tamu mjesečinu ljetnu s djevojkom u parku pisao bih zgode ljubavnoga stiha, ljubavne romane i po koju dramu.

Za baku bih pisao priču o unuku. Našem starom djedu sukao bih brke. Stihovima svojim opijao ljude. Postao bih pjesnik pa kako mi bude.

Fahrudin Huremović

RAD POSAL BI PRESNIK

Ko sem bil še fantek, sanjal sem skrivaj, o neskončni sreči, ki je last mladosti, da postal bi pesnik, s pisanjem sijaj bi ljudem prinašal, daroval radosti.

Pisal torej bi otroške zgodbe, v njih omenjal bi igrače, gredo cvetja, babice in ptice, mamu in očeta, zvalil bi smehljaj bratcu rad na lice.

A za večje fante, ki sred' mraka radi zrejo v mesečino z deklico ob strani, ah, za njih so verzi o pomladi, kdaj še kakšna drama, čustveni romani.

V pesmi babici bi močno hvalil vnuka, dedku staremu njegove brke bi zasukal! Vsak opajaj se ob verzu tem pojočem! Rad postal bi pesnik, naj bo, kakor hoče!

Prevedla Jana Kolarič

žina živi razdvojeno — pol v mestu, pol na deželi, Vida se ne razume s taščo, tudi s sodelavkami ne najde skupnega jezika, probleme ima s šolskimi težavami odrasčajočega sina, ob vsem tem pa jo še ves čas muči uganke iz preteklosti — mati ji namreč noče izdati skrivnosti, kdo je Vidin oče. Vida najde notranje ravnotežje šele v ljubezenski zvezi s človekom, ki po naključju vstopi v njeno življenje. Vzporedno s to zvezo se počasi razrešijo tudi druge uganke in dileme Vidinega vsakdana.

Seveda pa ne gre za nikak banalen happy end, saj se Vida dobro zaveda začasnosti te zveze (kar se izkaže za utemeljeno), zaveda pa se tudi, da problemov tako v njeni družini kot v službi še ni konec. Toda zdaj je postala dovolj močna in zrela, da jih je sposobna reševati. In v tej njeni na novo pridobljeni človeški samozavesti se skriva tudi sporočilo knjige.

Roman je napisan na preprost in vsakomur razumljiv način, zanimiv pa bo tudi za zahtevnejšega bralca zaradi svojstvenega stila, v katerem gre za prepletanje sedanjosti in konca skrivnostne preteklosti. Knjigi se pozna (v dobrem smislu), da jo je napisala ženska roka, saj gre za odkritosrčno (čeprav ne sentimentalno) razgrinjanje najtanjših odtenkov v doživljanju ženske psihe.

Imamo torej roman iz časa in okolja, ki je blizu najširši množici ljudi, zato ga tudi našim delavcem (in delavkam!) najtopleje priporočamo!

Z inflacijo jih dobimo

Za dobro fotografijo je potrebno poleg fotografskega znanja in občutka za kompozicijo trenutka imeti tudi dobro fotografsko opremo. Osnova sta fotoaparat in kvaliteten objektiv, ki je najdražji del opreme. Kako priti do kvalitetnega fotoaparata? Nič lažjega! Greste v najbližjo trgovino s fotomaterialom in izbirate. Ali boste izbrali najnovejši Canonov model? Mogoče pa ste bolj navdušeni za Minolta, Contax ali mogoče kaj drugega? Izbira je pestra, seveda pod pogojem, da ste že prej pripravili tri mesečne osebne dohodke.

Ni kaj, spodbudna ponudba! Ne smete obupati! Mogoče pa le zdržite tri mesece brez hrane in -pijače. Elektrogospodarstva in stanodajalcev pa se izogibajte, če še niste poravnali njihovih računov, ker nimajo razumevanja za fotografijo. Če ne premorete toliko optimizma, pa stopite čez državno mejo in enak fotoaparat kupite za en osebni dohodek. Seveda pod pogojem, da se ne boste z njim razkazovali pred cariniki. Kako je do takšnih razlik med našimi in tujimi cenami prišlo, ne vem. Vendar je jasno, da s takimi cenami spodbujajo trgovino na črno. Mogoče pa uvoznik teh proizvodov predvideva, da cene v Jugoslaviji ne poznamo, saj opise fotoaparátov in njihove cene lahko najdemo le v tujih revijah. K sreči je teh dovolj tudi pri domačih prodajalcih časopisov.

Kljub vsemu temu v trgovini s fotomaterialom ne bi smeli brez skrbi in sramu napisati zraven fotoaparata, ki stane v Nemčiji približno 650 mark, ceno 44 starih milijonov. Ali so slučajno že kakšnega prodali, nisem povprašal. Toda tudi če so, ga je kupil tisti, ki ni vedel, kam z denarjem. (Ali so tudi takšni v naši družbi?)

Dobro ponudbo pa lahko najdemo le v fotoaparatih Yashica. Toda to je tako šele zdaj, ko je polletna inflacija cene spravila v realne okvire. Tako fotoaparat FX103, ki so mu v reviji »Amateur Photographer« nadel nalepko high quality,

pri nas stane 23 milijonov. Njegova cena zunaj meja pa je približno 700 mark v Nemčiji ali 5000 šilingov v Avstriji in samo 190 funtov (500 DM) v Angliji.

Kot ugodno ponudbo lahko štejeemo konsignacijsko prodajo fotoaparátov Minolta v Zagrebu. Fotoaparati Praktica so za en razred (ali dva) nižje kakovosti in so tudi dvakrat cenejši. Le da se zanje pri nas ne dobi potrebnih dodatnih objektivov. Res je, da je bila tudi pri teh inflacija precej občutna. Mogoče pri dinarski prodaji, za Canon in Minolta čakajo na inflacijsko izravnavo cen. Toda če bo inflacija še naprej »samo« 100%, bomo na ta trenutek čakali še kakšno leto. (Če med tem časom ne zvišajo cene.)

Kdo se bo mogoče vprašal, zakaj kupovati fotoaparat za 20 milijonov, če jih imamo tudi za 10. Saj bi z njimi lahko posneli enako fotografijo. V takšno razpravo se zdaj ne bi spuščal, ker sem imel namen pisati le o cenah in razlikah med njimi.

Mogoče za zaključek še tole. Kadar nabavite fotoaparat, ne smete preveč pričakovati. Barvne fotografije boste naročali v kakšnem fotostudiju za amatersko fotografijo. Ti so poglavje zase. Bi morda kdo kaj napisal o tem? V. J.

Avtoportret — V. Jantol

Zrak postaja vse bolj umazan, včasih tovarniški dim in izpušni plini iz vozil naredijo tako meglo, da morajo še ptiči hoditi peš!

Pokaži, kaj znaš!

V mesecu februarju nameravamo v Litostroju pripraviti kulturno-zabavno in družabno prireditev POKAŽI, KAJ ZNAŠ. Želimo si najširšega sodelovanja, zato vabimo na avdicijo vsakogar, ki:

- igra na katerikoli instrumen (sam, v paru ali skupini),
- zna zapeti eno do dve pesmi (v katerikoli vrsti glasbe: od ljudske pesmi do operne arije, od narodno zabavne glasbe do popevk...),
- pleše (sam, v paru ali skupini) v kateremkoli stilu,
- zna pripovedovati šele, oponašati znane osebnosti,
- zna kaj čarovniških trikov, se ukvarja s pantomimo,
- piše humoriistične skeče in v njih igra (sam, v paru, skupini),
- piše pesmi in jih recitira ali recitira pesmi drugih,
- zna odigrati kak monolog, dialog ali prizor...

Zanimivo bi bilo, ko bi na prireditvi sodelovali pripadniki vseh narodov, kar jih družijo kolektiv naše delovne organizacije. Namen prireditve je spoznati ves kulturni potencial, ki ga premore naša delovna organizacija in sploh nenazadnje — dobro se zabavati!

Poleg tega pa vabimo vse risarje, naj med samim potekom prireditve upodobijo nastopajoče! Vsi na enak papir, z enakim svinčnikom! Vse slike bodo razstavljene!

K avdiciji se prijavite že v januarju preko predsednikov kulturnih komisij v posameznih tozidih ali neposredno kulturnemu animatorju (int. 1372). Datum avdicije bo določen in sporočen naknadno!

Računalnik in pravo

Marsikdo se bo ob gornjem naslovu začudeno vprašal — kaj pa imata skupnega računalnik in pravo? Logično se nam zdi, da se z računalniki ukvarjajo inženirji, računovodje, programerji... Pri Društvu pravnikov v gospodarstvu Ljubljana pa smo spoznali, da tudi na pravnem področju računalniki postajajo nepogrešljivi. Zato smo ustanovili posebno sekcijo za računalništvo, ki je že izvedla nekaj uspešnih akcij. Tako smo imeli izredno zanimivo demonstracijo opravljanja pravnih opravil na (desetih različnih!) računalnikih v Portorožu. Podoben prikaz smo imeli tudi na pravnem srečanju v Cavtatu. V začetku decembra pa smo v Ljubljani organizirali dvodnevni strokovni seminar RAČUNALNIK IN PRAVO. Zanimanje med pravniki je bilo izredno. Sprejeli smo lahko le 200 udeležencev, za ostale interese pa bo seminar ponovljen. Sedaj pa je bralec gotovo že radoveden — kaj torej počnete pravniki z računalnikom? Pa pogledjmo, kako si bomo z njim pomagali v Litostroju.

Naša delovna organizacija, ki je trenutno v zelo pomembni fazi svojega razvoja, to je pred veliko in pomembno investicijo v izgradnjo tovarne za proizvodnjo energetske opreme, posveča veliko skrbni temu, da bodo nabavljeni stroji predstavljal najboljše in najnovejše na svojem področju ter da bo hkrati nabavljena tudi oprema za računalniško projektiranje (CAD-CAM) in za vodenje tehnoloških, organizacijskih ter finančnih postopkov. Vse to pa je v bistvu (dobro) predpriprava za fazo izvajanja poslov.

Vsaj tolikšno pozornost kot temu pa bi morali seveda posvečati tudi fazi pridobivanja poslov, marketingu, (finančnemu) inženiringu in vsem drugim poslovnim funkcijam, ki se kažejo predvsem v tozdu Prodaja in tozdu Nabava. V nasprotnem primeru se kaj lahko zgodi, da bo Litostroj (p)ostal soliden in kvaliteten proizvajalec opreme in rezervnih delov, vendar praviloma le kot poddobavitelj, sodobavitelj, bolj ali manj odvisen od (poslovno bolj usposobljenih) nosilcev poslov, (zunanje)trgovinskih organizacij, posrednikov itd. To bi bila velika škoda predvsem tudi zato, ker je po svoji tradiciji in (predvsem tehničnih) vrhunskih strokovnjakih Litostroj dejansko sposoben, da se aktivno in v najrazličnejših oblikah vključi v jedro mednarodnih tokov, ne le blaga in storitev, temveč tudi tehnologije in kapitala. Vse to je seveda tudi nujnost, že zaradi smelih načrtov glede povečanja (predvsem konvertibilnega) izvoza.

V okviru kvalitetnejšega pridobivanja poslov bi morala tudi pravna funkcija imeti pomembnejšo vlogo kot doslej. Vzrok za to, da je bila v preteklosti vloga pravnika v procesu kvalitetne obdelave (predvsem tujege) trga in konkretnih poslov prešibka, je na obeh straneh: na komercialistih in na pravniki. Prvi se vse premalo zavedajo, da je potrebna vključitev pravnika že v prve stike s poslovnim partnerjem, predvsem pa v fazo koncipiranja in sestavljanja pogodb, ne pa šele kasneje, ko nastopijo problemi. Tedaj je ponavadi že prepozno, napake iz prvih faz se težko popravijo. Po drugi strani pa pravniki (tudi zaradi preslabe povezave in stika s komercialisti) ne nudijo dovolj kvalitetnih uslug, nimajo stika z najbolj aktualno prakso in zato tudi prepočasno reagirajo (rabijo veliko časa, da se sploh vključijo v določeno problematiko), kar pa ima zopet za posledico nezadovoljstvo komercialistov, ki v časovni stiski dostikrat prevzamejo tudi vlogo pravnika. Začarani krog nesporazumov in medsebojnega ignoriranja komercialistov in pravnikov je tako sklenjen.

Ta ugotovitev nam ne služi za medsebojna očitanja, temveč mora biti izhodišče za skupni dvig nivoja kvalitete in predvsem hitrosti uslug, tako po komercialni, kot po pravni plati. Za takšno kvaliteto pa je potrebna predvsem dobra predpriprava. Poslovne odločitve morajo biti ponavadi kar hitro sprejete in urešničene in zato ni časa za obsežne

študije, seznanjanja z literaturo, iskanje osnutkov raznih dokumentov itd. Vse to mora biti že pripravljeno!

Tu pa smo končno prišli do računalnika. V naši sekciji smo prepričani (in prve izkušnje to potrjujejo), da se da zgoraj opisana kvaliteta doseči predvsem in le z uporabo računalnikov. Z njihovo pomočjo se lahko — ob istem številu zaposlenih pravnikov, komercialistov, administrativnega osebja, — »produktivnost« vseh teh kadrov nekajkrat poveča. Seveda se zahteve po strokovnosti nikakor ne zmanjšajo — nasprotno, celo nekoliko povečajo! (Z večjo »produktivnostjo« se lahko poveča tudi število napak!) Toda prepričan sem, da bo dobro usposobljen pravnik (tudi »računalniško«!) pripravil osnutek najzahtevnejše pogodbe (npr. o dobavi opreme, proizvodni kooperaciji, prodaji licence itd.) namesto v enem tednu — v enem dnevu. Povrhu pa bo pri tem še v celoti odpadlo strojepisno delo, sam izdelek pa bo tudi na pogled izredno kvaliteten, privlačen, jasen, pregleden, saj računalnik omogoča takojšen izpis na printerju, v raznih obli-

kah črk, z opombami, tabelami in drugimi prilogi.

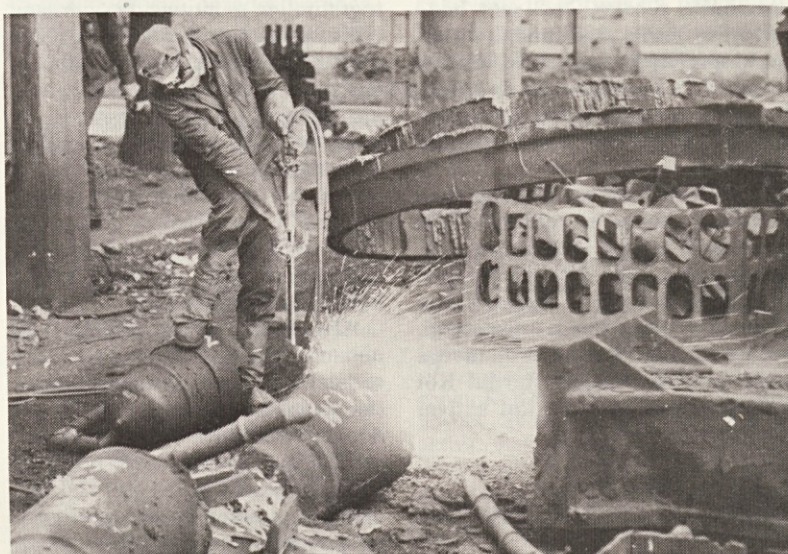
In kako bomo to dosegli? Tako, da bodo na računalniških medijih (predvsem na disketah) že pripravljeni vzorci vseh pomembnih pogodb, samoupravnih sporazumov, ponudb, dopisov, zapisnikov itd., in to tudi v potrebnih tujih jezikih. Najnovejša generacija (osebnih) računalnikov s primernim softwarom omogoča oblikovanje teksta na zaslonu s takojšnjim izpisom na tiskalniku. Operacijski sistemi z okni omogočajo hkraten nadzor nad dvema ali več različnimi teksti in z nekaj vnosi aktualnih podatkov, ki jih bo pravnik dobil od komercialistov, bo v zelo kratkem času lahko sestavil osnutek najzahtevnejše pogodbe. Vsako besedilo, ki je shranjeno na enem od računalniških medijev (npr. na disketi), je zato tudi veliko več vredno, ker je dosti bolj uporabno. Ko se bodo komercialisti in pravniki torej o osnutku pogodbe pogajali s poslovnim partnerjem in se sporazumeli o določenih spremembah, bodo lahko že čez nekaj minut predložili nov čistopis v brezhibni obliki. Zaenkrat je to možno le v domači delovni organizaciji, že jutri pa bodo litostrojski strokovnjaki s seboj na službeno potovanje odnesli prenosni računalnik ter ga s pomočjo (navadne) telefonske linije priključili na matične datoteke v Litostroju (ali pa bodo imeli s seboj diskete) ter bodo tako veliko bolj opremljeni za sprejemanje hitrih odločitev kot doslej (npr. na licitacijah). Ni treba posebej poudarjati, da takšen sodoben način poslovanja naredi tudi dober vtis na poslovnega partnerja, saj takoj vidi, da ima opravka s firmo, ki gre na vseh področjih v korak s časom.

Drugo pomembno področje uporabe računalnika v pravo pa je oskrba z različnimi informacijami, ki so za pravnike osnovno »obratno sredstvo«. To so številni domači predpisi, sodne odločbe (ki so tudi vir prava), strokovni članki, mednarodne konvencije, tuja literatura itd. Za hrambo vseh potrebnih podatkov so »premajhne« tako glave, kot omare. Z računalnikom pa je mogoč takojšen dostop (zopet preko telefona) do ogromnih bank podatkov, s pomočjo katerih dobimo na svojo delovno mizo podatke, za katere bi morali sicer potovati okrog, iskati, pisati, fotokopirati itd. Računalnik nam torej lahko pomeni pravo okno v svet. V tujini (npr. v Avstriji, Nemčiji, državah EGS, ZDA) obstajajo že specializirane javne banke za pravno področje in so dosegljive, pri nas pa se tudi že pojavljajo začetki na nekaterih ožjih področjih (npr. datoteka sodnih odločb pri Vrhovnem sodišču SRS in pri Ustavnem sodišču SRS). Dokler pa ne bodo obstajale večje javne baze podatkov, pa si pravniki pomagamo tako, da si ustvarjamo manjše lastne datoteke ter si le-te izmenjujemo med seboj.

Možnosti uporabe računalnika v pravo pa s tem seveda še niso izčrpane. Z njim lahko racionaliziramo vlaganje mandatnih tožb, opominov in izvršilnih predlogov (kjer je besedilo vedno enako, spreminjajo se le posamezni podatki), izmenjavamo vzorce dokumentov s kolegi v sorodnih organizacijah, ažuriramo samoupravne splošne akte (za kar ravnokar zaključujemo izdelavo posebnega programa) vodimo razne evidence (npr. o zemljiščih, registraciji o delu v tujini itd.), ga uporabljamo kot teleks (!), za sprejemanje in oddajanje telefonskih pozivov, uporaben pa je tudi namesto pisalnega stroja. Zanimivo je, da pri vsem tem osebni računalnik ni bistveno dražji od dobrega pisalnega stroja, čeprav ima neprimerno več koristnih lastnosti.

Potreba po uporabi računalnika torej ni pravnikova muhavost, temveč izraz želje po dvigu kvalitete opravljanja pravnih storitev, predvsem v stiku z zunanjimi partnerji in pa seveda v tesni povezavi z drugimi poslovnimi funkcijami.

Anton Tomažič

V lepo urejenih podstrešnih prostorih nove zgradbe sta našli svoje mesto tudi knjižnica in čitalnica (Foto: E. L.)

V šolski knjižnici je bralcem na voljo približno 18.000 različnih knjig, od katerih je približno 8000 leposlovnih, ostalo pa so strokovne knjige. Poleg knjig je učencem in delavcem šole, katerim je knjižnica tudi namenjena, na voljo tudi 45 različnih revij in časopisov — slovenskih, srbohrvaških in tujih (dve nemški publikaciji). V pripravi pa je tudi strokovna računalniška obdelava knjig, ki bo bralcem olajšala izbiro in jim omogočila hiter dostop do različnih podatkov o knjigah.

Jezikovni ostružki

Imena prebivalcev krajev, mest, vasi itd. pišemo z različnimi končnicami oz. obrazili: -an, -čan, -ec, -ljan, -ar (Stražan, Portorožan, Kamničan, Tolminec, Rimljan, Šiškar). Katero končnico dodajamo k posameznemu zemljepisnemu imenu, vemo iz vsakdanje uporabe, iz svojega materinega jezika, če pa tega natanko ne vemo, lahko pogledamo v Slovenski pravopis, v Leksikon slovenskih zemljepisnih imen ali pa v Geografski leksikon.

Marsikdaj je tvorjenje besede, ki označuje prebivalca, čisto enostavno. Vzamemo ime kraja (to je besedotvorna podstava) in ji dodamo eno od prej naštetih končnic.

Ptuj — Ptujčan
Kranj — Kranjčan
Maribor — Mariborčan

Ti kraji so vsi moškega spola in imajo ničto končnico, se pravi, da je sploh nimajo in so sami podstava v celoti (Ptuj-o).

Pri krajih, ki so ženskega spola, pa imamo podstavi dodano obrazilo -a (Ljubljana-a). Ko tvorimo ime prebivalca, moramo to obrazilo odbiti in podstavi dodati tisto, ki označuje prebivalca:

Ljubljana — Ljubljana-a
Ljubljana — Ljubljana-čan
Postojna — Postojna-čan
Sežana — Sežana-ec

Pri nekaterih besedah pa so stvari bolj zapletene. Zaradi zaporedja oziroma soseščine posameznih črk oz. glasov prihaja do glasovnih sprememb. Premene (največkrat je to t.im. jotacija) nastajajo zaradi lažje izgovarjave. Tako glasovi c, k, t prehajajo v č, d, se spremeni v j, g, v, ž.

K se spremeni v č:
Dubrovnik — Dubrovničan
Brnik — Brničan
Metlika — Metličan
Loka — Ločan

C se spremeni v č:
Gorica — Goričan
Bistrica — Bistričan
Konjice — Konjičan

T se spremeni v č:
Sobota — Sobočan
Kungota — Kungočan
Moste — Moščan
Novo mesto — Novomeščan

G se spremeni v ž:
Mokronog — Mokronožan
Log — Ložan
Umag — Umažan
Praga — Pražan

D se spremeni v j:
Beograd — Beograđan
(ne Beogradčan)
Leningrad — Leningrađan

Vendar se d ne spremeni vedno, lahko tudi ostane:

Novi Sad — Novosađan
(ne Novosačjan)
Bagdad — Bagdađan
Madrid — Madriđan
Medvode — Medvođan
(ne Medvojčan, niti Medvoščan, kot sicer govorijo domačini)
Šentvid — Šentviđan
(ne Šentviščan, ker to ni knjižno)
Ansambel »Veseli Šentviščani« pa je prav, ker hočejo ohraniti staro domačo obliko imena.

Če bi se ravnali po vzoru Šentvid — Šentviđani (kjer je viden izvor besede), torej da končna črka -d ostane, ker se glasovna zveza -dč lahko izgovori, bi morali prebivalce Splita pisati Splitčani (ker se glasova -tč prav tako lahko izgovorita). Taka pisava bi bila utemeljena s stališča slovenskega jezika, v katerem pišemo besede po izvoru ali etimološko, ne pa fonetično ali izgovorno kot srbohrvaščina (Piši kot govoriš, govori kot pišeš). Slovensko pravilo je tu odpovedalo in Splitčani so torej posebnost. Prebivalce Splita moramo po Slovenskem pravopisu pisati brez t — Splitčani, enako Banat — Banačani (ne Banatčani).

* * * * *

Za konec naj poudarim še to, da imamo veliko krajev z istim imeni, a da se prebivalci ločijo, tvorimo besede z drugačnimi obrazili. Tako je razlika med Zagorjani (prebivalci Zagorja v Zasavju) in Žagorci (prebivalci Hrvatskega Zagorja). Prebivalci Kostanjevice na Krki so Kostanjevčani, prebivalci Kostanjevice na Krasi pa Kostanjci ali tudi Kostanjevci. In kaj ste vi? Bi znali utemeljiti, kako je nastalo ime prebivalcev vašega kraja?

Vesna Tomec

»Pogled v prihodnost«

Pod gornjim naslovom je v 49. številki TELEKSA z dne 4. 12. 1986 objavljen komentar prof. dr. Janeza Jerovška v zvezi z odgovorom Fakultete za strojništvo v Ljubljani na javno postavljeno vprašanje bralke Marije Bizjan.

Presenetila me je ostrina, s katero dr. Jerovšek obravnava odgovor Fakultete za strojništvo. Po njegovem mnenju naj bi bil odgovor »po svoji vsebini in obliki takšen, da je sramoten za univerzo, posebno pa za Fakulteto za strojništvo. Ni mi znan primer, da bi katere od naših fakultet tako izrazito javno mazala, blatila in sramotila dostojanstvo in delo svojega delavca...« To me preseneča tembolj, ker je odgovor fakultete napisan izredno trezno in korektno. Nikjer nobenega omalovaževanja in še manj sramotenja! Na javno zastavljeno vprašanje o vzrokih, zakaj dr. Kos na fakulteti ni mogel napredovati, se ne da odgovoriti drugače kot z navajanjem dejstev in vzrokov.

Zdi pa se mi, da dr. Jerovšek ni dovolj seznanjen s »pogledom v preteklost...«, kar je mimogrede vedno tudi najboljša osnova za »pogled v prihodnost«. Če bi se dr. Jerovšek seznanil vsaj z glavnimi relevantnimi dokumenti^{*)}, potem ne bi brez potrebe vlačil na plano »umazanega perila« in s tem dr. Kosu, ki se je v zadnjem času ponovno uveljavil z nekaj izredno odmevnimi knjigami, delal medvedje usluge. Kajti sedaj je pač potrebna tudi reakcija s strani Litostroja. Metati pavšalne trditve o tem, da je dr. Kos »postal v sedemdesetih letih žrtev rastočega anti-profesionalizma in egalitarnega sindroma...« (recenzija dr. Jerovška v 36. številki Telexa) in fraze o »kulturni revoluciji« — brez kakršnihkoli dejstev, to pa je že žaljivo za Litostroj, njegove delavce in samoupravne organe, ki so ves postopek

4. 9. 1986 je Teleks v 36. številki objavil članek z naslovom »Pogled v prihodnost« avtorja prof. dr. Janeza Jerovška. Članek govori predvsem o novi knjigi s tem naslovom avtorja dr. Marka Kosa, ki jo je izdal Gospodarski vestnik. Ta članek pa je sprožil cel plaz dodatnih člankov o avtorju knjige — na temo: dr. Kos — inventivnost, strokovnjaki — gospodarski kriminal itd. Če vas zanima, so ti članki objavljeni še v naslednjih številkah Teleksa: 39, 47, 49 in nazadnje 52 v rubriki Pisma bralcev. Vsi se vedno bolj dotikajo dr. Kosa in njegove povezave z Litostrojem, zato smo posredovali uredništvu Teleksa tudi članek s strani Litostroja. Upamo, da bo s tem ta tema tudi zaključena. Članek, namenjen javni objavi, pa objavljamo tudi v našem časopisu:

izvedli izredno korektno, s pomočjo strokovne podpore in uporabljajoč izključno zakonite metode in postopke. Pravzaprav so Litostrojčani pri tem še celo izredno potrpežljivi, saj npr. postopek pred sodiščem združenega dela glede višine odškodnine, ki jo od dr. Kosa zahteva Litostroj, traja že sedmo leto! Sodišče združenega dela v Ljubljani je 23. 9. 1981 potrdilo sklep disciplinske komisije oziroma delavskega sveta TOZD IRRP, s katerim je bil dr. Kosu izrečen ukrep prenehanja delovnega razmerja, ker »je v preteklih petih letih huje zlorabljal položaj in prekoračil dana pooblastila ter nezakonito razpolagal z družbenimi sredstvi v zvezi z raziskovalnimi nalogami in oddajanjem del zunanjim institucijam«.

Hkrati je sodišče naložilo dr. Kosu, da Litostroju vrne sredstva, ki jih je dobil (on ali njegova žena) neupravičeno izplačana v višini 1.153.167,25 s 7,5% obrestmi od 4. 2. 1980 dalje. Ob tem, ko je mel dr. Kos vso možnost pravne zaščite, je po mnogih obravnavah, izvedencih, družbenih pravobranilcih samoupravljanja pritožbah itd. postal prvi del odločbe pravnomočen, saj ga je potrdilo Sodišče združenega dela SRS z odločbo z dne 21. 1. 1982. Dokler torej v tej družbi zakon še kaj velja, torej mirno lahko zapišemo, da

se dr. Kosu (v Litostroju), ni zgodila nobena krivica. Morda pa se godi krivica družbeni lastnini! Sodišče združenega dela SRS je namreč razveljavilo drugi del odločbe Sodišča združenega dela v Ljubljani in ga napotilo, naj ponovno odloči o odškodnini. V tem delu torej odločba še ni pravnomočna in postopek še teče. In če bo Litostroj to odškodnino dobil, jo bo dobil v nominalni vrednosti plus 7,5% obresti! Neupravičeno nakazana sredstva je dr. Kos dobival v letih 1975 do 1979 in to (skupaj z ženo) v zneskih, ki so posamezno predstavljali vrednost manjšega avtomobila, v okviru celega leta pa nekajkratno vrednost njegovega letnega osebnega dohodka. Ko bo — in če bo — sredstva vrnil Litostroju, pa tedaj celotni znesek z obrestmi vred ne bo predstavljal vrednosti enega avtomobila... Komu se tedaj godi krivica?

Čeprav so za dr. Kosa to gotovo neprijetna dejstva in jih navajam z obžalovanjem, pa je treba poudariti, da je v praksi gledé odnosa do t.im. »tehniške inteligence« in do odprtosti znanstveno-raziskovalnega dela ravnal povsem drugače, kot to uči v svojih člankih in knjigah. Tako je npr. svoje sodelavce — projektante in konstrukterje uporabljal tudi za to, da je njihova imena navajal v poročilih o raziskovalnih nalogah (s

številom izmišljenih ur in zneski), ne da bi oni pri tem kaj sodelovali ali vedeli za te naloge. O praktični uporabnosti njegovih del veliko pove ugotovitev odbora samoupravne delavske kontrole DO Litostroj z dne 25. 6. 1979, da za obstoj raziskovalne naloge, ki je obravnavala seizmične (potresne) obremenitve dvigalnih naprav v neuklearnih elektrarnah, ki jo je dr. Kos vodil tri leta (v treh delih) — nista vedela ne glavni projektant polarnih dvigal ne vodja prodaje žerjavov v Litostroju!

Takšnih in podobnih ugotovitev bi lahko navajal še in še, vendar jih (zaenkrat) ne bom. Upajmo, da prof. Jerovšku že navedeno zadostuje za spoznanje o zmotnosti njegovih zatrjevanj o času, »ko sta ideološka netolerantnost in divjanje primitivnega egalitarizma dosegli svoj vrhunec in kulminacijo...«. Vsa zadeva ni imela in nima prav nič opraviti s kakršnokoli ideologijo, na kar namiguje dr. Jerovšek, ko ocenjuje odločitve Fakultete za strojništvo, da dr. Kos ne izpolnjuje vseh pogojev za imenovanje za rednega profesorja. Nasprotno — bil bi pravi paradoks, če bi ga tedaj takoj (1979) imenovali za pedagoga, saj so bile njegove metode znanstvenega dela in odnosa do raziskovalne skupnosti popolnoma neustrezne, kar je ugotovilo tudi sodišče združenega dela. Prenašati takšne metode na mlado »tehniško inteligenco« bi bila zanjo kaj slaba usluga. Nihče pa seveda dr. Kosu nikoli ni (niti mu sedaj ne,) oporekal strokovnosti glede njegovega siceršnjega znanstvenega in publicističnega dela. Mislim, da se posebno v zadnjem času vse bolj uveljavlja in da je to tudi najboljša rehabilitacija glede na dogodke v preteklosti.

Zato mi je dejansko neprijetno in se dr. Kosu opravičujem, da sem reagiral na pisanje dr. Jerovška in mu s morda osvežil komaj zaceljene rane. Toda prikaz, kot da je dr. Kos prišel v konflikt z

Litostrojem kot inovator, kar v svojem pisanju skuša narediti dr. Jerovšek, dejansko terja pojasnilo, da mu je bil izrečen disciplinski ukrep kot direktorju TOZD, ker je »huje zlorabljal položaj in prekoračil dana pooblastila ter nezakonito razpolagal z družbenimi sredstvi...«; odškodnina, katero od njega uveljavlja Litostroj pa naj bi bila vračilo avtorskih honorarjev, katere je dal sebi in svoji ženi nezakonito izplačati. Tu torej ne gre za spor o izumih ali inovacijah.

Litostroj se je vse do sedaj posluževal le rednih zakonitih poti in ni reagiral na razne insinuacije o »kulturni revoluciji«, vendar pa se njegovo ime le prevečkrat pojavlja v zvezi s podobnimi izmišljotinami. Dr. Jerovšek omenja tudi razgovor o najnovejši knjigi dr. Marka Kosa, ki je bil na Marksističnem centru pri CK ZKS in navaja, da je »naravnost ognjevit govor...« imel Jože Jan, ki je kot predsednik društva izumiteljev govoril o Marku Kosu, ker pozna njegov primer. Govoril je o krivicah, še bolj pomembno pa je to, da je kritično govoril o Litostroju in posebej poudaril, da govori tukaj »z vso osebno odgovornostjo.« Razumemo, da Jože Jan obžaluje »dobre stare čase«, saj je bil njegov NOV-UM z akcijo litostrojske delavske kontrole ob lepe zaščitke... In v čem je bila inovativnost, katero je NOV-UM proizvajal ter zato dobival 15% provizijo? V izdajanju faktur! Jože Jan in dr. Marko Kos sta sklepala pogodbe, po katerih je TOZD IRRP (katerega direktor je bil dr. Kos) prenesel projektiranje (tu ne gre za kakršne posebne inovacije) na NOV-UM, le-ta pa je delo pogodbeno prenesel na litostrojske projektante. Delo so opravili samo in izključno delavci, redno zaposleni v Litostroju. NOV-UM pa je izstavil fakture in zato prejel 15% provizijo. Sodišče združenega dela je ugotovilo, da gre za navidezne (simulirane) pravne posle, ki niso bili sklenjeni zato, da bi NOV-UM opravil kako strokovno delo, ki ga TOZD IRRP ne bi mogel, ampak zato, da bi se z njim obšlo samoupravne splošne akte o nagrajevanju in da bi se določeni profili kadrov nagrajevali izven osnov in meril, določenih v samoupravnih splošnih aktih. Skratka — izum in pol — po katerem naj bi se reševal »še neuveljavljen princip plačila po delu!«

Upam, da sem s tem demantiral tezo o »ideoloških« ozadjih znane »afere«. Nekateri njeni protagonisti (pri čemer pa poudarjam, da ne mislim, dr. Jerovška, ki z zadevo ni na noben način povezan) skušajo sedaj kot maščevanje razširiti govorice, da si je Litostroj s tem naredil slabo uslugo, da je zamrla inovativna dejavnost, da je prevladal egalitarizem itd. Čas takšne govorice najbolj zanesljivo zanika. Seveda je za krajši čas spričo razčiščevanje, disciplinskih postopkov (ki niso bili uvedeni le za dr. Kosa), razprav in poročil bilo čutiti stres in se je npr. zmanjšalo število pogodb o delu, avtorskih pogodb itd. Toda sedaj bazira razvojna in raziskovalna dejavnost na dosti bolj zdravi podlagi. Litostroj je v zadnjih letih dosegel velike uspehe, npr. pri razvoju varnostnih črpalk za nuklearke, elektronskih regulatorjev za HE, preoblikovalne opreme, fleksibilnih sistemov, robotike, obdelave kovin z eksplozijami, uvajanjem nove CNC tehnologije, vključno z uvedbo le-te in naj-sodobnejše računalniške opreme v šolski program svojega izobraževalnega centra itd. Z vso odločnostjo sem pripravljen dokazovati, da so popolnoma neosnovane teze o »ideološki netolerantnosti in divjanju primitivnega egalitarizma«, za kar se nam je v postopek, ki teče pred sodiščem že sedmo leto, nabralo že ogromno argumentov in dokazov. Upam, da jih ne bo treba več vlačiti na beli dan takole javno, preko časopisov!

Anton Tomažič

*) (npr. s pravnomočno odločbo Sodišča združenega dela Slovenije)

IZ DELA GASILSKE ENOTE

Človekova malomarnost - vzrok največjih nesreč

Ko ugotavljamo, kako se odstranjujejo pomanjkljivosti, ki jih je požarni inšpektor naštel ob zadnjem obisku v naši DO, vidimo, da je veliko pomanjkljivosti zapisanih v sedem strani dolgem zapisniku že odstranjenih. Niso izpolnjene le večje zahteve, kot so izdelava zasilnih stopnišč na posameznih objektih predvsem v tozdu IRRP in v domu tozda SŠTS, ali pa nakup prenosnih radijskih zvez oz. nakup kemičnega vozila. Vse preveč se zanašamo, da se ne bo nič zgodilo.

Pa si oglejmo nekaj nazornih ugotovitev. Vzemimo stavbo, v kateri so tozdi Prodaja, IRRP, PFSR in POAE-RC ter direkcija. V teh prostorih je veliko papirja, sami prostori so pisarne z lesenim pisarniškim pohištvom in lesenimi predelnimi stenami. Po tleh je večinoma parket ali umetni material; ravno slednji pa ob gorenju proizvajajo zelo strupen plin. Ali se zavedamo, da so delavci IRRP in Prodaja v I. oziroma II. nadstropju ujeti v pasti, če začne v pritličju goreti? Zasilnega stopnišča ni, pa tudi na streho ne morejo pobegniti, od koder bi jih bilo možno reševati. Pred kratkim smo slovesno odpri na novo preurejeno šolo in občudovali ter na veliko hvallili novo tehniko, s katero smo opremili učne laboratorije in delavnice, kjer se učijo bodoči delavci za delo v proizvodnji. Vsak numerično krmilni stroj s procesno računalniško enoto ob strani stane veliko denarja. Lepo in prav. Vendar pa se ob tem vprašajmo: koliko stane eno mlado življenje, katerega lahko izgubimo, ker iz nadstropja v internatu ne bo mogoče uiti, če pride do požara? In tudi iz prelepe obnovljene šole ne bo mogoče uiti, in to samo zato, ker je pri adaptaciji zmanjkalo denarja za izdelavo požarnega stopnišča.

Poglejmo v statistiko SRS glede stanja požarne varnosti: V prvih devetih mesecih 1986. leta je bilo na področju SRS 1362 požarov ali 62 več kot v istem času leta 1985. **Samo v družbenem sektorju jih je bilo 61!** Temu primerna je tudi škoda, saj je znašala 3.135.840.000 din, leto prej pa 1.555.143.000 din. Škoda se je povečala za več kot 100%. **Materialne škode v družbenem sektorju je kar 71% ali 2.234.200.000 din.**

Na pogoriščih so našli tudi več smrtnih žrtev — lani 10, leta 1985 pa devet.

Zadnja tabela nam zgovorno pove, na kako neslavni stopnički stojimo glede požarne varnosti v občinskem merilu. Zato je potrebno še več prizadevanj pri preprečevanju požarov, izobraževanju delavcev, kontroli aparatov, elektrike, plinov, ipd. kajti vse to je glede na stroške še vedno minimalno z ozirom na posledice požara. Ob širjenju proizvodnje v Litostroju bo sčasoma tudi tista tehnika, katero imamo, zastarela. Potrebno bo že sedaj načrtovati nakup vozila, ki bo opremljeno za gašenje kemičnih materialov (barv itd.). Zavarovalnica Triglav nam pri tem nudi ugodne kreditne pogoje; zakaj jih ne bi izkoristili? F. Škerbec

Reši se, kdor se more! (Foto: E. L.)

Največji požari:

Objekt	Škoda	Vzrok
1. Kmetijsko živilski kombinat — Hrastje	1 milijarda	električni aparat
2. Mednarodni vlak med Zagorjem in Trbovljami	200 milijonov	neznan
3. Gospodarsko poslopje Hrovat — Slovenske Konjice	200 milijonov	kratek stik
4. Kemična tovarna Helios — Domžale	100 milijonov	samovžig
5. Glavna trafo postaja Slovenj Gradec	100 milijonov	ostali vzroki
6. Primat — Maribor	100 milijonov	kratek stik
7. Vojaško zdravilišče Rimske toplice	100 milijonov	varjenje

In na katerih območjih oz. občinah je največkrat gorelo?

Občina	I—IX/86	I—IX/85
1. Koper	128 požarov	108 požarov
2. Ljubljana-Šiška	60 požarov	27 požarov
3. Ljubljana-Center	55 požarov	42 požarov
4. Maribor-Tabor	52 požarov	33 požarov
5. Celje	52 požarov	73 požarov

Dalmatinci na snegu

V čudovitem sončnem vremenu sem se odpravila na Soriško planino, ko pa sem prišla tja, se mi je zdelo še najbolj podobno Sibiriji. Tam je od 4. do 9. januarja letovala skupina 47 splitskih otrok, ki so se po večini tudi prvič srečali s »pravim« snegom in zimo. Ta izmenjava je plod počitniškega sindikalnega sodelovanja med Litostrojem in Brodogradilištem Split, ki je bilo najbolj razvito v letih 1974—1979, vendar le v poletnih mesecih, potem pa je tudi to zamrlo. Že lansko poletje smo tovrstne stike obnovili, ponudbo izmenjave s Spličani pa smo prenesli tudi na zimske mesece.

Vodja skupine je bila organizator-ka športno-rekreativne dejavnosti v Brodogradilištu Maja Kragić, ki ima končano visoko šolo za telesno kulturo. Ostali vodiči iz Splita so bili Duško Parčina — predstavnik sindikata, zdravnik Josip Musinov in predstavnica Aktiva žena Milena Musinov.

Razmere, v kakršnih so prišli na Sorico, so bile resnično zelo zimske, saj je bilo izredno hladno, položaj pa je še poslabševal močan veter. Kljub temu pa se otroci niso pritoževali. Obleženi so bili dobro, razen trem pa so kompletno smučarsko opremo preskrbeli v Litostroju, točneje naš organizator športno-rekreativne organiziranosti v povezavi z vodstvom tozda ZSE, ki je tudi nosilec sodelovanja.

Organizacija letovanja je bila za naše goste dobra, še boljša pa bi lahko bila, če bi se obe delovni organizaciji o vsem dogovorili pravočasno. Zato je bilo težko v skopem tednu dni zagotoviti vso potrebno opremo, smučarske vaditelje in določiti ves program bivanja. S posebnim angažiranjem pa je kljub novoletnim praznikom tudi to uspelo.

Končni uspeh se je najlepše izkazal v navdušenju mladih gostov.

Kljub mrazu in nevajenosti pa splošnem smučarskem neznanju so vsi uspešno premagali prve smučarske izkušnje. Večina se je tudi prvič popeljala z vlečnico, to pa pomeni tudi že prve uspehe v belem športu.

Janez Šmon:

Kot vodja športne rekreacije sem imel precej težav z nabavo in prevozom kompletne smučarske opreme, pa tudi nad organizacijo s strani tozda ZSE imam precej pripomb. So pa to seveda stvari, o katerih se bo potrebno pogovoriti. S težavo sem uspel zagotoviti smučarske vaditelje, saj za osem tisočakov na teden kljub plačanem penzionu danes res ni več mogoče dobiti smučarskega vaditelja.

Z otroki pa sem glede strokovnega dela zelo zadovoljen. Januar je najmanj primeren mesec za uk začetnikov, saj so razmere, kot so mraz in poledenele proge, dobesedno nemogoče. Kljub vsem pa smo dosegli lepe uspehe, saj so bili naši učenci zelo prizadevni. Škoda, da tečaj traja le pet dni, saj je minimum za vadbo na snegu sedemdnevni smučarski tečaj.

Maja Kragić:

Z letovanjem na Sorici smo vsi izredno zadovoljni. Pričakovali smo takšen komfort, zato se tudi nič ne pritožujemo. Nadvse lepo nas je sprejelo osebje in izredno je naše sodelovanje s smučarskimi vaditelji, ki jih je preskrbel Litostroj. Termin letovanja je na žalost malo skrajšan zaradi novoletnih praznikov pred našim prihodom in zaradi konca zimskih počitnic. Šola se pri nas začne v ponedeljek 12. januarja.

Za nas Dalmatince je takšna zimska idila pravo presenečenje in doživetje. Smučati so znali le trije naši otroci, s prizadevnostjo pa je to zelo kmalu uspelo tudi drugim.

Duško Parčina:

Težko je izraziti naše navdušenje nad vašo planino. Kljub mrazu je to čudovito in želim si le tega, da bi taka izmenjava ostala še naprej. Zelo radi bi jo tudi razširili, zato upam, da bo veljal naš dogovor, da v marcu pride na Sorico še ena skupina iz Splita, tokrat delavci z družinami. Seveda bi na ta račun tudi okrepili naše izmenjavo z Litostrojem v poletnih mesecih. Vaša planina pa je seveda čudovita tudi poleti.

Res je, da smo letovanje za to skupino tudi v Splitu pripravili zelo na hitro. Kljub temu, da vsi v kolektivu verjetno še obveščeni niso bili, smo imeli prijavljenih že preko 150 interesentov, zato se kar bojim, kako bo naslednje leto. Izbira po ključu v vseh tozdih bo še neprimerno težja.

Dr. Josip Musinov

Poškodb in bolezni, razen nekaj prehladov, ni bilo. Nekaj otrok je prišlo na Sorico z virusom gripe, zato so morali malo ležati, še najbolj pa se je poznala posledica in napor dolge vožnje. Dnevno imam po dva lažja pacienta, ki morata ostati v postelji, to pa je glede na klimo, s kakršne prihajamo, in na razmere, kakršnih smo vajeni, toliko kot nič.

Pa še mladi smučarji:

Damir Tomić (7 let): Smučanje mi je zelo všeč, čeprav sem prvič na smučeh. Na začetku sem se malo bal, zdaj gre pa vedno bolje.

Marija Šimić (11 let): V šoli sem odlična učenka, v Brodogradilištu pa je zaposlen moj oče. Tudi meni je smučanje zelo všeč, čeprav imam še vedno raje plavanje. Na Sorico pa bi se spet rada vrnila.

Mislav Režić (9 let): To ni moja prva takšna zima, saj sem smučal že na Kupresu in na Urnici, bil pa sem tudi že v Kranjski gori. Ampak tukaj mi je še najbolj všeč. Precej novega sem se naučil tudi v smučanju, rad pa bi se vrnil tudi naslednje leto. Med seboj se prej z ostalimi udeleženci smučarske šole nismo poznali, zato smo sklenili tudi vrsto novih prijateljev. Z mano sta tukaj na Sorici tudi moj brat in sestra, po starosti pa sem ravno med njima. In vsem trem, nam je zelo všeč tukaj, čeprav sem samo jaz znal prej že smučati.

Dražen Papić (8 let): Bil sem že v Kranjski gori, pa mi je tukaj bolj

Skupina nasmejanih splitskih otrok, ki so se kljub »sibirskemu« mrazu počutili na Soriški planini izvrstno

Z leve proti desni: Milena Musinov, naš vaditelj Tine, Maja Kragić in dr. Josip Musinov

všeč. Zdaj smučam drugič v življenju in upam, da bom še velikokrat. Na žalost sem se na Sorici malo prehladil in zato nisem mogel smučati vse dni, ampak zdaj je že dobro.

Smola je hotela, da je ravno v noči upravnikove odsotnosti prenehala delovati centralna kurjava v depandansi. Pri tako mrzlem vremenu je to pomenilo zelo veliko ohladitev v sobah. Pa se gostje tudi nad tem niso

pritoževali. Pokrili so se z vsem mogočim, zjutraj pa so se prav na hitro oblačili. Upravnik je tako po prihodu napako odpravil in letovanje se je na zadovoljstvo vseh nadaljevalo.

Zadnjega dne (v soboto) so se Spličani odpeljali tudi na ogled Bleda, od tod pa na kosilo v našo restavracijo in na avtobusni ogled Ljubljane. Zvečer pa so se polni

Dr. Josip Musinov z enim svojih malih pacientov Draženom Papićem

lepih zimskih vtisov s Soriške planine in Slovenije vrnil v svoje toplejše kraje.

(Tekst in fotografije M. M.)

Zdravo, vojaki!

Po nekajmesečnem zatišju je ponovno nastopil čas, da se oglasimo v rubriki »ZDRAVO, VOJAKI«. Poletni in jesenski dnevi so minili, nastopilo je zimsko obdobje. To je tudi čas, da vas vojake — čuvare naše domovine — ponovno spodbudimo, da se nam oglasite z opisom kakšnega doživetja z vašega življenja v vojaški suknji. Prepričani smo, da se v času služenja vojaškega roka okoli vas dogaja marsikaj zanimivega, kar bi pritegnilo nas, delavce Titovih zavodov Litostroj. Torej svinčnik v roko in pišite! Vsako vaše zanimivo doživetje bomo objavili v našem glasilu. Lahko pišete tudi o zanimivostih in značilnostih posameznih krajev, saj se nahajate na različnih koncih naše slikovite Jugoslavije.

Nekatere vojake zanima, kakšno je življenje v Litostroju. O življenju v Litostroju kot tudi naporih pri delu, se pravi o izvajanju plana in realizacije, lahko preberete v časopisu, katerega prejimate. Poudarim lahko le, da smo v zadnjem obdobju veliko delali, da so rezultati dela sorazmerno dobri in da se bodo osebni dohodki povečali.

Ko prebiram vaše razglednice in pisma, ugotavljam, da nam sporočate svoje naslove in da vas zanima kakšne dokumente morate imeti pri nastopu dela in kdaj se morate javiti na delo in kdaj bo prispela obljubljena nagrada.

Na ta vaša vprašanja vam posredujem nekaj odgovorov:

• Kako je z vstopom v delovno razmerje po prihodu iz vojske?

Delavec, ki je odsoten z dela zaradi oslужitve oziroma doslужitve vojaškega roka, se ima pravico v 30 dneh od dneva, ki je v vojaški knjižici zapisan kot zadnji dan vojaškega roka, vrniti na delo v TOZD/DS k svojim prejšnjim nalogam in delom ali drugim delom in nalogam, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi in z delom pridobljeni delovni zmožnostmi. Priporoča pa se vsem delavcem, ki se vračate z oslужitve vojaškega roka, da se čim prej zglasite v kadrovske službi (sprejem) glede dogovora o ponovni zaposlitvi.

• Kakšne dokumente morate imeti ob nastopu službe?

Ob nastopu službe morate imeti naslednje dokumente: vojaško knjižico, osebno izkaznico, odjavno-prijavni list in začasno civilno prijavnico (samo tisti, ki začasno prebivate v Ljubljani). Brez navedenih dokumentov se ne boste mogli zaposliti, le sebi ter nam boste povzročili težave, nezadovoljstvo itd.

• Izplačilo nagrade!

Nagrada v višini 3000.- din se izplača enkrat v času služenja vojaškega roka. Kdaj je ta nagrada izplačana, je težko reči. Pomembno je le to, da vam nagrada pripada, in da jo gotovo dobite. Pri nakazovanju denarja pa nastajajo težave zaradi nepravilnih naslovov. Zato vas ponovno opozarjamo, da nam javite takoj vsako spremembo vaše vojne pošte, sporočite nam tudi ali ste nagrado prejeli.

• Prijava prihoda iz JLA

Po prihodu z oslужitve vojaškega roka se takoj javite v svojem sekretariatu za ljudsko obrambo. V kolikor se ne javite, si povzročate težave, ki vas lahko tudi denarno prizadenejo!

Pozdrave so poslali naslednji naši delavci — vojaki:

Tomaž Udovič iz Prištine, Slavko Jesih iz Sombora, Peter Kranjec iz Banjaluke, Stanko Bolčević iz Malega Lošinja, Miran Kočan iz Karlovca, Primož Verbić iz Beograda, Milan Mustar iz Leskovca, Tomaž Kelher iz Pulja, Janez Šilc iz Beograda, Rudolf Mrak iz Pivke, Viktor Levec iz Koprivnice, Bojan Karba iz Brčkega, Tomaž Špenko iz Jastrebarskega, Rajko Vrhovec iz Bitole, Željko Žizak iz Čapljine, Janko Šircelj iz Benkovca, Krunoslav Kavran iz Pirota, Valentin Pevec iz Slavonske Požege, Matjaž Kosec iz Sinja, Peter Vuković iz Bara, Jernej Muhić iz Titograda, Peter Zakrajšek iz Rajlovca, Tomaž Lavrić iz Banjaluke, Aleš Mesec iz Prevlake, Roman Bunderšek iz Valjeva, Janez Lovše iz Ohrida, Boris Knapić iz Osjeka, Stipo Dizdar iz Slavonske Požege, Mirzet Omanović iz Kraljeva, Matjaž Flerin iz Niša, Janez Oblak iz Beograda, Milan Mustar iz Srbije, Marinko Knežević s Kopaonika, Tomaž Roudi iz Pulja, Andrej Varšanec iz Skopskega Petrovca, Nenad Lujčić iz Herceg Novoga, Dušan Novak

iz Bovca, Vladimir Kralj iz Skopskega Petrovca, Andrej Bolčić iz Sombora, Janez Možina iz Maribora, Edžed Karanović iz Petrovca na Mlavi, Igor Slatinec iz Plav, Anton Papež iz Banjaluke, Valentin Pevec iz Kraljeva, Zdravko Bursać iz Brčkega, Sead Hadžić iz Prištine, Izidor Vode iz Bitole, Miran Strašek iz Jastrebarskega, Jože Novak iz Prištine, Janez Rakar iz Čapljine, Boris Zdravec iz Čuprije, Dragan Damjanović iz Skopja, Bogomir Turk iz Zaječarja, Robert Čož iz Banjaluke, Andrej Bobić iz Rajlovca.

Vsem vojakom se zahvaljujemo za pozdrave ter za izrečene čestitke in lepe želje v letu 1987.

Čeprav nekoliko pozno, želimo vsem vojakom po vsej naši lepi domovini veliko sreče in uspeha v letu 1987 ter da bi še naprej uspešno z vsem srcem čuvali Socialistično samoupravno federativno republiko Jugoslavijo.

Prav tako vam želimo veliko uspehov ob dnevu Jugoslovanske ljudske armade.

Vinko Štruklec

Na potezi je tovarna

Že dlje časa se pripravljamo napisati članek o počitniški dejavnosti — ampak tokrat malo drugače kot ponavadi. Nekaj dni, ki jih človek preživi na Sorici ali poleti v Fiesi, ti porodi cel kup kritik pa tudi pohval in idej.

Lansko leto smo dobili novega upravnika počitniških domov — Marjana Prelovška. V časopisu smo ga predstavili že poleti, ko je začel z delom v Fiesi. Zdaj, v času zimskih mesecev, pa se je preselil na Sorico in se že srečal s kopico problemov in težav. Ni prevzel dediščine prejšnjega upravnika, ki je kljub izrečenim kritikam pričakal goste prijazno in se je po svojih najboljših močeh trudil ugoditi vsakomur. Usoda obeh upravnikov je ta, da sta prevzela grehe, ki jih Litostroj nosi na vesti za vsa leta nazaj, ko praktično ničesar ni bilo narejenega za razvoj in razširitev počitniške dejavnosti. Težak gospodarski položaj in sploh »boom« počitnikovanja in smučarije pa je v zadnjih letih nenačrtno razgalil vse probleme, ki so bili doslej prikriti. In vsa ta ploha kritik se upravičeno ali ne sedaj seveda zgrinja na naš tozd ZSE.

Ko čisto realno, a laično razmišljam o tem, tudi tozdu ZSE ni najlažje. Pustimo zdaj ob strani vse, kar pripisujemo tozdu v zvezi z malico in paketi suhe hrane, dejstvo je, da delujejo na najbolj občutljivem področju (družbena prehrana, samski domovi, počitniški domovi), da imajo nizek strokovni kader in ne nazadnje — postavljene zahteve, da morajo poslovati pozitivno (ali vsaj brez izgube). Posebnega dobička na naš račun ne morejo delati, to ne bi bilo pravično, vzdrževanje objektov pa tudi zahteva ogromna sredstva. In ker denarja na vseh koncih in krajih manjka, se moramo zadovoljevati z zasilnimi adaptacijami. Zadovoljiti je treba zahtevam sanitarne inšpekcije in drugim normativom, vsaj osnovnim potrebam osebja in seveda željam uporabnikov, ki pa tudi nismo pretirano razvajeni, če s takšnim udobjem, kot nam ga nudijo, nismo zadovoljni.

Zato je logični zaključek: na potezi je tovarna. Ne le s svojimi kritikami in zahtevami, temveč s pomočjo. Imamo že veličasten projekt za novo Fieso v stihu Bernardina. Osebnost ga sicer ne odobravam, sicer pa je zaradi različnih vzrokov zaustavljen. Imamo tudi idejni projekt za novo Sorico in tu je našega razvoja konec. Odpadle so tudi etapne gradnje, ki bi pomenile vsaj začetek svetlejše prihodnosti; zaustavili smo se pri najosnovnejših vzdrževalnih delih, ki goltajo in goltajo denar. Pravega učinka pa ni nikjer. Vsakoletne pa tudi že letošnje predsezonske izkušnje so pokazale, da bi nam Soriška planina v rekordno kratkem času povrnila ves vložen denar, saj sezo-

na tam traja skoraj pol leta, na planini pa je Litostroj s kakršnokoli ponudbo popolnoma brez konkurence. Jezimo se na škofovloške žičničarje, a bi jim lahko le hvaležni, saj nam ponujajo čisti dobiček. Treba bi se bilo le obrniti tako, da bi ga lahko pospravili. Ampak nič od tega ali bore malo: zunanji kiosk s pečnim krompirčkom, hrenovkami in pijačo (za katerega je kljub vsemu zaslužen prejšnji upravnik) in tisti nesrečni nedokončani betonski bunker, ki je letos dobil krasno, drago novo streho. Sicer pa je vsaj za goste vse po starem. Spijo v spodnjem domu v sobah brez kakršnegakoli udobja ob minimalnih higienskih pogojih, hranijo pa se (v vetru, snegu ali dežju) v zgornji koči, do katere morajo hočeš nočeš ob vsakem vremenu. Sicer pa je vse to za stara plošča, ki jo znamo na pamet. V prejšnjem časopisu smo objavili članek, v katerem je govora o izboljšavah in vlaganjih na Sorici, ki pa kljub prizadevanjem vodstva tozda pomenijo le nadaljevanje agonije naših domov. Veča se nezadovoljstvo na vseh straneh, mi pa zamujamo in zamujamo. Res je tudi, da je gospodarski položaj slab, da ni sredstev, da je pomanjkanje denarja več kot očitno na vseh koncih. Še bolj res pa je, da je treba tudi to problematiko enkrat urediti. Ne z nemogočimi mogočnimi projekti, temveč postopno, hitro in s polnim udobjem, ki ga pričakujemo uporabniki. Čas je zlato — velja tudi na tem področju.

K problematiki počitniške dejavnosti se bomo v našem časopisu gotovo še velikokrat vračali — tako ali drugače, zavedati pa se moramo, da je tik pred začetkom sezone prepozno začeti ukrepati. Zato začnimo že zdaj, da bo naslednjo sezono kazalo na Sorici kaj lepše. In ne pozabimo tudi na Fieso!

Tegobe in težave upravnika na Sorici

Človek ne bi mogel reči, da je delo upravnika na Sorici lahko. Še posebej ne ob sobotah, nedeljah in praznikih ali ob izmenjavi dopustnikov, ko je na planini skoraj 2000 ljudi. Zjutraj pomaga pri strežbi zajtrkov, potem nosi zaboje pijače, prodaja pijačo, jedačo, enolončnice in podobno, ureja račune, nabavlja in beleži zaloge, pobira ostanke hrane z miz, pometa, se preriva čez vrste ljudi v prednji sobi, opravlja najnujnejša popravila, se prereka s penzijskimi gosti, da vsaj sem ter tja spraznijo jedilnico, ki jo je treba tudi pospraviti, zvečer pa se ubada z računi in s tem, kako bo izpraznil

jedilnico, da bo lahko odšel k počitku. Med tednom pa se vozi v Ljubljano na upravo, po manjkajoče blago in rešuje vprašanje kadrov.

Na Soriški planini je že ves čas velik problem kader, ki je sicer zdaj dobil malo bolj prijetne osebne prostore, še vedno pa ga je premalo. Po drugi strani pa večje število zaposlenih ne bi imelo kje prebivati. Tako so ti, ki so kljub temu pristali na delo na Sorici, zaposleni po ves dan (kar lahko vidi vsak, ki preživi le nekaj dni na planini), priznanih pa imajo le sedem ur dnevno in po eno naduro. Kdo bi se potem čutil, da primanjkuje ljudi, saj so pri tem tudi nekaj mesecev dobesedno odrezani od sveta in si zaradi tega ne morejo privoščiti prostih dni v dolini.

Gostje so želji tako počitka kot zabave. Navkljub zaspanemu in utrujenemu upravniku jim v nočnih urah ni preveč do počitka, saj so na dopustu in lahko s spajanjem potegnajo tudi do kosila, če jim je tako všeč. Zato so vendar na dopustu, ampak nimajo prostora, kjer bi lahko malo ponočevali. Zato je upravnik predlagal preureditev delavnice v depandansi, ki je tudi dovolj odmaknjena od sob, v klubsko sobo. To bi terjalo le malo denarja, pomenilo pa bi zadovoljstvo vseh — ampak kaj, ko je za to potrebnih toliko odobritev v tovarni. Enako je tudi z zahtevo po nakupu terenskega avta, ki je za Soriško planino glede voznih sposobnosti in prostora več kot nujen. Kljub potrebam in osebnemu angažiranju pri nakupu ni denarja. Upravitelja največja želja je, da bi lahko ustregel vsem penzijskim gostom, pa tudi drugim, ki pridejo na Sorico. Zato je za zunanje goste zaprl jedilnico in bo skušal urediti klubsko sobo. Po drugi strani pa zahteva od gostov tudi red: to pomeni korektno obnašanje do osebja, prijavo vseh dodatnih prenočevanj po sobah (kar bo tudi osebno kontroliral, ker je kazensko odgovoren) in prepoved pijančevanja v sobah ali jedilnici. Vse to pa seveda ne pomeni, da je Marjan do gostov neljubezniv. Zelo rad se z njimi pošali in poklepeta, vedno jim je na uslugo. Zahteva le red, kot smo ga navsezadnje vajeni tudi v drugih javnih lokalih!

M. M.

kodeks

etike udeležencev v cestnem prometu

Svet
za preventivo in vzgojo
v cestnem prometu
SR Slovenije

Najrazličnejše in nenehno spreminjajoče se okoliščine, v katerih živijo in delajo ljudje, porajajo med njimi vedno znova nove odnose, ki jih še tako natančni in dobro oblikovani pravni predpisi ne morejo urejati dovolj uspešno. Tako je danes, še teže pa bo jutri, saj postaja življenje vse bolj razgibano, razvejano, zapleteno.

V zakonitih določilih te vrste nastajajo tedaj vrzeli, ki jih lahko izpolnjujejo le posamezniki sami z zavestnim medsebojnim uveljavljanjem moralno etičnih vrednot.

Bolj kot kjerkoli so takšna nenapisana zakonodajna določila o humanih in kulturnih odnosih med ljudmi potrebna v sodobni cestni motorizaciji med vozniki motornih vozil, med kolesarji, pešci, skratka med vsemi udeleženci cestnega prometa.

Medsebojno spoštovanje med ljudmi, dejanska pomoč sočloveka in podobno ne sme biti zgolj zunanji videz človekove vljudnosti. Premnogokrat je to edino učinkovito preventivno sredstvo pred grozljivo naraščajočimi primeri smrtnih žrtev, invalidnosti ter materialne škode posameznikov in družbene skupnosti v hrupnem vrvenju sodobnega prometa.

Raziskave o prometnih nesrečah — tako pri nas kakor tudi v drugih prometno razvitih deželah — se ujemajo v vzrokih

nesreč, ki so skoraj izključno v samem človeku. Zato je nujno, da vsak udeleženec cestnega prometa, zlasti še voznik motornega vozila, zavestno in z vso odgovornostjo sprejema in uveljavlja v kakršnih koli prometnih okoliščinah zahteve KODEKSA ETIKE — V DOBRO SOLJUDEM IN SEBI.

PEŠCI

Pešci, čeprav najbolj ogroženi in najmanj zavarovani udeleženci v prometu, povzročijo veliko nezgod s hudimi ali celo tragičnimi posledicami kar sami.

Prepogosto pozabljate, da vas bo voznik v mraku, megli, dežju ali ob sneženju zagledal pozneje ali celo prepozno, da bi lahko še varno ukrepal. Zato mu boste pomagali obvarovati lastno življenje tako, da boste zunaj naselja hodili vselej ob levem robu ceste, v desni žep pa si boste pripeli svetlobno odsevni obesek — kresničko, ki bo voznika opozorila, da ste na cesti in da mora temu ustrezno ukrepati.

Za varno pot pešcev pa so posebej zgrajeni hodniki za pešce, podhodi, nadhodi, semaforji za pešce, na kar zelo radi pozabljate. Samo zaznamovani prehodi za pešce, pa so varni le, če je cesta prazna ali so se pa vozila pred prehodom ustavila. Tudi semaforizirano križišče je »vaše« le pri prižgani zeleni luči.

Pešec, ki na mokri, poledeneli ali zasneženi cesti prečka cesto zunaj prehoda za pešce, nenadoma stopi ali priteče na cesto, prečka cesto pri rdeči luči na semaforu, hodi zunaj naselja ob desnem robu ceste ali po sredini ceste, ponoči ali ob zmanjšani vidljivosti pa brez kresničke predvsem ne ogroža le sebe, marveč še vse druge udeležence v prometu.

Cestno prometni predpisi pa določajo:

Pešec praviloma ne sme hoditi po vozišču in ne postajati na njem. Če gre pešec po vozišču, mora hoditi čim bližje robu vozišča, in to zelo previdno ter tako, da ne ovira ali preprečuje prometa vozil (98. čl. TZVCP).

Na cesti, ki ima pločnik ali drugo za pešce namenjeno površino oziroma površino ob vozišču, ki je primerna za pešce, mora pešec hoditi po takih površinah (99. čl. TZVCP).

Pešec, ki hodi po vozišču na javni cesti izven naselja, mora hoditi ob levem robu vozišča v smeri hoje (101. čl. TZVCP).

Pešec mora iti čez vozišče pazljivo in po najkrajši poti, preden stopi na vozišče, pa se mora prepričati da lahko to varno stori. Na cesti, ki ima zaznamovane prehode ali posebej napravljene prehode za pešce, mora pešec čez cesto na takem prehodu, če ni ta več kot 100 m oddaljen od njega (102. čl. TZVCP). Pešec, ki namerava čez vozišče na mestu, kjer ni zaznamovanega prehoda za pešce, ne sme stopiti na vozišče, če s tem ovira promet vozil (104. čl. TZVCP).

Med hojo po cesti izven naselja morajo pešci ponoči in ob zmanjšani vidljivosti nositi na vidnem mestu ustrezna odsevna telesa (49. čl. ZVCP).

Preden gre čez vozišče, se je pešec dolžan prepričati, da se mu ne približuje kakšno vozilo.

Pešec ne sme prečkati vozišča izven prehoda za pešce na kraju, kjer sta na vozišču zaznamovana dva ali več prometnih pasov za vožnjo v isto smer, kot tudi ne na nepreglednih krajih na cestah izven naseljenih krajev.

Preden stopi na vozišče, da bi se izognil oviri na pločniku, se mora pešec prepričati, če to lahko stori varno glede na ostale udeležence v prometu (50. čl. ZVCP).

NAREDITE NEKAJ VEČ ZA SVOJE ZDRAVJE IN DOBRO POČUTJE

Program športne rekreacije za leto 1987

Prepričani smo, da ste sposobni za svoje dobro počutje in boljše zdravje storiti nekaj več. Litostrojski TRIMČEK in Ludvik, ki v teh dneh praznuje prvo obletnico svojega športnega udejstvovanja, vas vabita v svojo družbo in vam ponujata raznovrstne športnorekreativne dejavnosti.

Vsa dodatna pojasnila lahko dobite pri organiziranju športne rekreacije Janezu Šmonu po telefonu 13-73 ali 13-71.

NOGOMET

Za nogometaše nam ni uspelo najeti posebne dvorane. Ko bomo zgradili lastno, teh problemov verjetno ne bo več! Zimo je treba preživeti aktivno, zato Mijo Stanko (tel. 40-49) in Janez Mlakar (tel. 70-23) svetujeta nogometašem druge dopolnilne aktivnosti do pričetka litostrojske lige v malem nogometu.

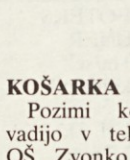
SMUČANJE — TEKI

Smučarji tekači organizirajo akcijo »Na teku se dobimo«. Sedaj nabirajo kondicijo v telovadnici OŠ Hinko Smrekar v Gorazdovi ulici ob ponedeljkih od 20. ure do 21.30. Informacije dobite pri Lujzu Rupniku (tel. 30-40) ali Marku Galetu (tel. 16-42).

SMUČANJE — ALPSKO

V program sodijo smučarski tečaji na Soriški planini in na Jahorini, prvenstvo Litostroja v veleslalomu, tekih in skokih. Podrobnejša pojasnila vam lahko nudita Marko Gale (tel. 16-49) in vodja alpske sekcije Janez Kalan (tel. 20-35).

KOŠARKA

Pozimi košarkarji vadijo v telovadnici OŠ Zvonko Runko vsako sredo (18.00 in 19.30), poleti pa v športnem parku ŽSD Ljubljana. Vodja sekcije je Jože Sintič (tel. 30-83).

STRELJANJE

Sekcija deluje v domu učencev, kjer je 6-mestnostrelišče. Podrobnejše informacije o urniku vadbe dobite pri Janezu Mrkunu (tel. 10-37).

ROKOMET

Rokometaši se zbirajo poleti v športnem parku Ljubljana, sedaj pa se morajo zadovoljiti z dopolnilnimi športi. Vodja sekcije je Toni Skušek (tel. 30-37).

ŠAH

Šah, ki ga igrajo bistrske glave, poteka po programu sekcije. Informacije: Ludvik Gorjanc (tel. 70-23) in Rihard Lorbek (tel. 12-41).

KEGLJANJE

Kegljanje je vsak ponedeljek na dvo-steznem kegljišču Ilirija na Vodnikovi cesti 155. Dodaten termin je še ob petkih zvečer. Informacije dobite pri vodji sekcije Janezu Kostrevcu (tel. 20-03) ali Miri Šček (tel. 20-71).

DRSANJE

Drsanje je na drsališču v Hali Tivoli po urniku za rekreacijo: torek od 20.00 do 21.30, sreda od 21.00 do 22.30, četrtek od 20.00 do 21.30, petek od 21.00 do 22.30, sobota od 10.—12., 14.—16 in 20.—21.30, nedelja od 10.—12. in 14.—16. ure.

To pa pomeni, da ne smete iti drsat tudi na naravne ledene površine.

PLAVANJE

Plavanje je možno vsak dan v kopališču Tivoli po veljavnem urniku za rekreacijo:

torek od 17. do 21. ure, sreda od 17. do 21. ure, četrtek od 17. do 21. ure, petek od 17. do 21. ure, sobota od 10. do 18. ure, nedelja od 10. do 18. ure.

Uporaba savne se plača dodatno in ni zajeta v veljavni pogodbi za uporabo bazena in kopališča.

BALINANJE

Balananje poteka na balinišču Litostroja, zimski turnirji pa so v zaprtih baliniščih. Vodja sekcije je Ljubo Novak (tel. 60-34).

Ljubitelji teka obveščamo, da ustanovljamo novo sekcijo, ki bi vključevala vse tiste, ki žele organizirano tekati v naravi in ki bi se udeleževali najrazličnejših oblik krosov in maratonov. Več o tem bomo pisali v eni izmed naslednjih številk časopisa.

PLANINSTVO

Planinci so dobro organizirani. Ob začetku leta izdajo celoletni program. Obiskujejo vrhove in postojanke v Sloveniji in drugje. V okviru PD Litostroj delujejo izletniški, mladinski, alpinistični in drugi odseki. Več o vsem, kar vas zanima, vam bo povedal Ludvik Šarf (tel. 16-11).

NAMIZNI TENIS

Namizni tenis lahko igrate vsak ponedeljek od 20. do 22. ure v dvorani ŠD Ilirija na Vodnikovi cesti 155. Vodja sekcije Rajko Šabec (tel. 15-69) se razveseli vsakega novega člana, tovrstno rekreacijo pa svetuje predvsem nežnemu spolu.

TENIS

Tenis igramo poleti na igriščih ZSD Ljubljana, pozimi pa je rezervirana dvorana ŽEKŠ na Aljaževi ulici v nedeljo od 10.15 do 11.45. Podrobnosti vam lahko pojasni vodja sekcije Oto Bedenk (tel. 16-48) ali Jožica Mihelič (tel. 16-05).

ODBOJKA

Odbojka za ženske in moške je v dvorani ŽEKŠ na Aljaževi ulici vsak petek od 17.30 do 19.00. Ostale informacije lahko dobite pri Zoranu Čabrilu (tel. 60-61).

KOLESARJENJE

Po sezoni se kolesarji zbirajo v telovadnici OŠ Hinko Smrekar vsak ponedeljek od 20.00 do 21.30, sicer pa kolesarijo v okolici Ljubljane in vadijo po programu. Vse podrobnosti vam bosta lahko posredovala Milan Svetelj (tel. 16-48) in Janez Gladek (tel. 20-25).

J. Šmon

Zahvale ● Zahvale ● Zahvale

Ob prerani smrti najinega ljubljenega moža in očeta KARLA TRATARJA se iskreno zahvaljujem sindikalni organizaciji Litostroj za venec in izrečena sožalja. Iskrena hvala pihalnemu orkestru, posebej pa govorniku tov. Cirilu Horvatu za lepe poslovilne besede.

Žena Angelca in sin Zlatko

Ob boleči izgubi moje drage mame JULIJANE BOVHA se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz brusilnice hidravličnih oblik za venec in izraženo sožalje.

Sin Jožef Bovha z družino

Ob izgubi najinega dragega očeta ALOJZA SAJKA se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz TOZD-PT SERVIS za darovani venec in vsem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti ter nama izrekli sožalja.

Marija Sajk in Slavka Pečirer

Ob smrti moje mame TEREZIJE NOVAK se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem za izraženo sožalje in podarjeni venec.

Posebna zahvala vsem tistim, ki so nam osebno izrazili sočustvovanje in jo spremljali na njeni zadnji poti.

Rihard Novak

Konferenci osnovnih organizacij sindikata in tozdu Montaža se zelo zahvaljujem za novoletno denarno obdaritev in obisk.

Vesel sem bil, da sem lahko pokramljal s predstavniki delovne organizacije, še posebno pa sem bil vesel, da sta bila med njimi tudi moja nekdanja sodelavca.

Vsem delavcem Litostroja želim srečno in uspešno leto 1987, vsem upokojencem pa veliko zdravja in zadovoljstva.

Ivan Božič

Kapljice rose na cvetu (Foto: V. Jantol)

Popravki video tehnike

Nadaljev.	Stolpec	Vrsta	Napačno	Pravilno
1	1 in 2	6	VIDEOTEKST	VIDEOTEKS
2	2	27	TURNER	TUNER
3	2	zadnja	16 m/sek	10 m/sek
3	4	8	hilikoidalnih	helikoidalnih
5	glava	—	4	5
5	1	27	(gl. sl. 1),	(gl. sl. 3),
5	4	5	12,5 mm	12,7 mm
5	4	29	5,85 sek	5,85 m/sek
5	4	v zadnji vrsti se nadaljuje	—	Taka konstrukcija omogoča, da je napetost v traku na začetku dotika z bobnom 40 gr, na koncu dotika pa 44 gramov.
6	4	19	... nekoli	... nekoliko
6	4	35	± 60	± 6°
7	3	36	»OF«	»OFF«
7	4	23	ON, OF	ON, OFF
10	4	3 (od spodaj)	... takoj,	... tako,
11	3	2 (od spodaj)	že	še
12	2	5 in 6	sl. 8 shematski..	—
12	2	4 (od spodaj)	e) PRAVILA MONTAŽE	5. PRAVILA MONTAŽE
12	4	v zadnji vrsti se nadaljuje	—	med samo montažo in se lahko posvetimo le ustvarjalnemu delu.
13	Celoten članek št. 13 (Decembar 85) je neveljaven			
14	Celoten članek št. 14 (Januar 86) je neveljaven			
13	2	10	že	še
13	3	5	parne vrstice	parnih vrstic
13	4	15	NTS (angl...)	NTSC (angl...)
14	3	3	ploščico, ki je	ploščico na ploščico, ki je
15	1	14	signala najtemnejši	signala pa odgovarja najtemnejši
15	1	7 (od spodaj)	sklopa	snopa
15	3	2	modro RGB-	modro (RGB-
15	4	2 (od spodaj)	vidicom da zeleno	vidicon pa da zeleno

V cvetu mladosti je tragično umrl moj dragi sin SAŠO. Vsem nekdanjim sodelavcem službe uvoza in tozda Nabava, ki so mi izrekli sožalje, se iskreno zahvaljujem. Hvala tudi prijateljem iz tozda PUM Livarna za sožalno brzojavko, kot tudi nekdanjim učiteljem in sošolcem TSŠS Franc Leskošek Luka in pa litostroj-ski godbi za zaigrane žalostinke. Hvala tudi vsem ostalim, ki so tako ali drugače počastili njegov spomin in ki jih tukaj posebej ne omenjam.

Posebej pa sem globoko hvaležna družini Stiljković za njihovo pomoč in moralno oporo, ki so mi jo nudili v najtežjih trenutkih.

Alda Razpotnik

Ob nenadni smrti mojega dragega moža, očeta, dedka in tasta MARIA KOVAČA, se zahvaljujem sindikalni organizaciji Litostroj za osmrtnico v časopisu in razliko denarja.

Na njegovo željo smo žaro pokopali v rodbinski grobnici v Dubrovniku.

Zahvaljujem se tudi 7. stanovanjski zadrugi »Proleter« za zbrani denar, ki smo ga namenili namesto venca za izgradnjo onkološkega inštituta v Ljubljani.

Žena Božena in sin Miha z družino

Ob prerani smrti mojega brata LADA FINŽGARJA se zahvaljujem sodelavcu iz tozda Montaža za izrečena sožalja, venec in spremstvo na njegovi zadnji poti. Prav tako hvala litostroj-ski pihalni godbi in govorniku za poslovilne besede.

Sestra Marija Ana z družino

Ob smrti moje mame MARIJE ŠPENDE se zelo zahvaljujem sodelavcem za venec in udeležbo na njeni zadnji poti.

Anton Špende z družino

17. decembra 1986 smo se poslovili od našega dolgoletnega sodelavca tovariša Rudolfa FINŽGARJA. Bil je pionir Litostroja, stopil je v vrste svoje in naše delovne organizacije že ob ustanovitvi.

Njegova energija je bila neizčrpna, njegovo znanje neizmerno, ravno tako tudi njegova želja pokazati svetu, kaj smo in kaj zmoremo! V tem je tudi uspel.

Ni bil samo cenjen, iskan in spoštovan, bil je tudi naš učitelj, človek, ki je nam mladim podajal abecedo montaže. Bil je vrsto let naš glavni delovodja turbinske opreme.

Ni nas malo, ki se spominjamo njegove odločnosti, natančnosti in želje, da nam da del svojega znanja, svojih izkušenj. Bil je dober delovni tovariš.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

Sodelavci

Ob nenadni smrti mojega moža in očeta Rudija FINŽGARJA se zahvaljujem vsem sodelavcem iz tozda Montaža za izrečena sožalja, cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti. Prav tako se zahvaljujemo tov. Pihlerju za poslovilne besede ter litostroj-ski pihalni godbi.

Žena Francka, sinova Rudi in Matjaž z družino

Radovan Živanović

Nemir

na hišnem sem pragu izgubljen v noči med koreninami nemirnosti ki mi ga zvezde kapljajo v oči

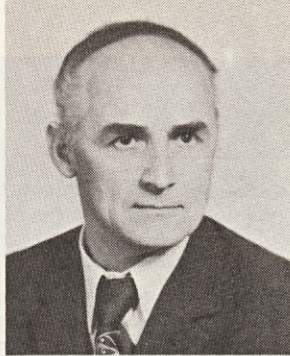
a hotel sem le stoje ob strani čuditi se prizoru ki ga daljnje odkrivajo luči

na grčavi veji sova v okvirju mesečine na strehi veter skubi petelina iz pločevine

16	1	5 in 6	manjka sl. 14	sl. 14 se nahaja v nadaljevu št. 18
17	1	11	8 mm	12,7 mm
19	4	—	četrti stolpec je odveč	brez četrtega stolpca

KAZALO VIDEOTEHNIKE	
	številka nadaljevanja
I. UVOD	1
II. RAZVOJ VIDEOTEHNIKE	1
Kaj je video?	1
Osnovne naprave videosistema	1
III. VIDEOREKORDER	1
Vrste videorekorderjev	1
Sistemi kasnetnih videorekorderjev	1
O proizvodnji kasnetnih videorekorderjev	2
Osnovni princip delovanja videorekorderja	2
1. Signalni sistem	4
2. Sistem transporta traku	4
3. Servo sistemi	4
4. Kontrolno komandni sistem	5
Kaseta sistema Beta in VHS	5
— Sistem Beta	5
— Sistem VHS	6
— Sistem Video 2000	7
Prenosni kasetni videorekorder	7
Osnovne možnosti in funkcije videorekorderjev	7, 8
Montaža video posnetkov	9
1. Osnove montaže	9
2. Izvajanje elektronske montaže	10
3. Montaža z nadaljevanjem	11
4. Montaža z vstavljanjem (»Insert«)	11
5. Pravila montaže in nasveti	12
IV. VIDEOKAMERA	13
1. Uvod — TV standardi	13
2. Delovanje videokamere	14
a) Snemalna cev	14
b) Video signal	14
c) Videokamera s tremi cevmi	15
d) Videokamera z dvema cevema	15
e) Videokamera z eno cevjo	16
f) Videokamera s CCD senzorjem	16
g) sestavljena elektronska kamera	16
3. Sestavni deli videokamere	17
a) Objektiv videokamere	17, 18
b) Elektronski del videokamere	19
c) Iskalo videokamere	20
d) Napajanje videokamere z energijo	20
e) Pribor videokamere	20
V. VIDEOKASETA	21
1. Namen in razdelitev	21
2. Osnovni deli videokasete	21
3. Magnetni trak	22
4. Proizvajalci videokaset in kvaliteta	22
5. Shranjevanje in varovanje videokaset	23

Sodelavcem v slovo

Povsem nepričakovano nas je presenetila vest, da našega nekdanjega dolgoletnega sodelavca Franca PODGORŠKA st. ni več.

Rodil se je 1. 10. 1925 v Gunc-ljah kot delavski sin. Izučil se je za strugarja in pozneje dokončal tudi delovodsko šolo strojne smeri ter se zaposlil v tehnološki operativi, kjer je bil nazadnje vodja oddelka za dizelske motorje in črpalke. Na tehnološkem področju je delal polnih 33 let, to je vse od leta 1951. Pred dvema letoma se je poslovil od svojega dela v Litostroju in odšel v zasluženi pokoj.

Na zadnjo pot smo ga pospremili v soboto, dne 27. 12. 1986, na pokopališče v Dravljah. Njegovo delo bo za vedno zapisano pri nas in radi mu bomo sledili. Poznali smo ga kot vzornega in marljivega sodelavca, ki je bil pripravljen poprijeti za vsako delo in nam vedno pomagati. Bil je priljubljen in spoštovan med člani celotnega kolektiva.

Z njim smo izgubili sodelavca, ki se je v prekratku, komaj dve leti trajajočem pokoji, še vedno živo zanimal za delo in razvoj Litostroja. Njegovo prerano slovo je tudi za vse nas velika izguba.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Sodelavci iz tehnologije Obdelave

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi mojega dragega moža, očeta, dedka, sina in brata FRANCA PODGORŠKA se zahvaljujem vsem prijateljem in znanecem, ki ste ga spremlili na zadnji poti in nam izrekli sožalje.

Prisrčna hvala oddelku tehnologije v Obdelavi in sindikalni organizaciji za podarjeno cvetje, litostroj-ski godbi ter govorniku tov. Stanetu Cizku za lepe poslovilne besede.

Žena Joži, hčerka Urška, sin Franci z družino, mama in brat Miro

Na ljubljanskih Žalah smo se 13. novembra 1986 tiho poslovili od pionirja Litostroja Jurija LEGVARTA, vodje obrata Elektromontaže TOZD MONT v pokoji. Naš Jurij, kot smo ga sodelavci radi klicali, je prišel v Litostroj v začetku 1948. leta iz TAM Maribor. Tih, vedno skromen in predvsem delaven je skupaj z inženirjem Malom tisti, ki je začel in tudi uspešno končal elektrifikacijo Litostroja. Med drugim je vodil dela pri instalacijah prvih elektro peči, instalaciji energetskega razdelila in razsvetljave tovarne, instalaciji prvih obdelovalnih strojev in transformatorskih postaj. Vse to je bilo v glavnem brez ustrezne dokumentacije tako, da je samo lahko vrhunski strokovnjak, kakršen je bil naš Jurij, to nalogo uspešno končal.

Ves čas je ob svojem delu tudi nesebično vzgajal kadre za elektro področja ter na njih prenašal svoje znanje in izkušnje, za kar smo mu zelo hvaležni. Do svoje upokojitve je uspešno vodil oddelek elektromontaže.

Bil je zelo aktiven član našega planinskega društva. Vrsto let je bil član upravnega odbora in predsednik nadzornega odbora društva. Gre mu tudi zasluga za izgradnjo planinske koče na Soriški planini. Zaradi ljubezni do planin si je v vasi Sorica zgradil hišico, kjer je zadnja leta užival svoj zasluženi pokoj.

Izgubili smo ga, toda tisto človeško in strokovno, kar je zapustil v nas, bo z nami živelo naprej.

Njegovi sodelavci iz Montaže, IRRP, IVET, TVN

Ob smrti mojega moža Jurija LEGVARTA se zelo zahvaljujem njegovim sodelavcem za udeležbo na zadnji poti, za darovani venec in izrečeno sožalje.

Marjana Pušnar-Legvart z družino

ZAHVALA

Sindikatu tozda PUM se najlepše zahvaljujem za novoletni obisk in darilo. Vsem delavcem Litostroja želim zdravo in uspešno 1987 leto.

Milan Erjavec

Naslovnik neznan

V decembru je bilo vrnjenih 18 časopisov Litostroj z naslednjimi naslovi:

Aličič Ibrahim, C. dveh cesarjev 104/C, 61000 Lj.; Bučev Ilija, Cesta dveh cesarjev 393, 61000 Lj.; Čavlovic Olga, Andreaseva 14, 61000 Lj.; Glavan Julij, Dolenjska c. 79, 61000 Lj.; Gruden Anton, Brodska c. 9, 61000 Lj.; Keramič Zarič, Gradska 6, 61000 Lj.; Kovačević Simon, Čanžekova 32, 61000 Lj.; Koželj Rajko, Tacenska 88, 61000 Lj.; Novinec Irena, Glavarjeva 15, 61000 Lj.; Papež Marija, Trg prek. brigad 10, 61000 Lj.; Pongrac Zdravko, Ambrožev trg 2, 61000 Lj.; Ramič Sead, Čanžekova 32, 61000 Lj.; Redžić Feho, C. dveh cesarjev 88, 61000 Lj.; Sijamhodžić Husnija, Jamova 62, 61000 Lj.; Stojanović Vojislavka, Štepanjska 9, 61000 Lj.; Stopar Mile, Posavskega 20, 61000 Lj.; Vozelj Miha, Moša Pojatejeva 28, 61000 Lj.; Žejen Ivan, Titova 23 pri Kraševcih, 61000 Ljubljana.

Pravilen in natančen naslov nam sporočite pisno na naslov: ZPS TITOVI ZAVODI LITOSTROJ, Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana-Šiška, Djakovičeva 36, ali po telefonu na številko 556-021, interna 1371. Obenem pa sporočite svoj naslov ali spremembo naslova tudi referentu za zaposlovanje na tel. 446-021, int. 1316.

gpm

PLANINSKI KOTICEK

UREJA PLANINSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

IZLETI V SVEČANU

Pravi planinci tudi pozimi ne moremo brez hribov. Ne bomo šli ravno na večtisočake, snega bo pa kljub temu dovolj... morda celo preveč...

14. februar: KAL—MRZLICA

Lansko leto je ta izlet odpadel zaradi obilice novozapadlega snega. Upajmo, da nas bo vodnik lahko letos uspel prepeljati skozi zamete...

28. februar: BLEGOŠ

Če komu še manjka ta žig v knjižici škofjeloške transversale, je ta izlet kot nalašč. Vodnik Veber pa priporoča dobro obutev in kompletno zimsko opremo.

t.t.

Ti presneti Bedanc, vrni mi klabuk! (Foto: E. L.)

Prevara

Opazujem mestni vrvež. Nič nenavadnega. Opazujem pisane izložbe, ljudi, vsakdanji utrip mestnega življenja.

Dolgočasim se sredi tega mestnega hrupa, ko nenadoma... saj to ni res, zagledam... njo. O njej sanjam že nekaj časa, zdaj pa se kar naenkrat najde tu, prav pred mojimi očmi v vsej svoji nežnosti in lepoti. Srce vzdrti, oči žarijo, ne odmaknem pogleda z nje... Se vedno težko verjame svojim očem, še vedno jo nepremično gledam. Stopim korak bliže, čutim njeno toplo bližino, njen opojni vonj. Oba molčiva. Kakor začarana se moja roka počasi dvigne, za hip obstane v zraku in se še počasneje spusti nanjo. Z vrhovi svojih prstov zdrsim po njej... ta njena mehka toplina, nežnost — preveč lepih občutkov na enkrat. Dotik mojih prstov na njej je kot poezija, občutek kot lepa melodija, vsa predana, vsa voljna... Ne upira se mojim rokam. Božam jo in drsim z dlanjo po njej, spodaj, zadaj, od vrha do tal. Predajam se njeni mehkobi in nežnosti. Pasem na njej svoje oči, spredaj, zadaj, povsod... kakšno božanstvo! Prepušča se moji igri pogledov. Še vedno molči, postaja vedno bolj topla, dišča. Vedno bolj željno jo prižemam in stiskam k sebi vse dokler ne zlezem vanjo. Občutki nežnosti, topline in varnosti so nepopisni. Še vedno sem v njej... počasi me lomi spanec, ki naposled zmaga. Bilo bi res škoda, če je ne bi vzel, tako lepo, voljno... Vedno občutim veliko zadovoljstvo, ko jo zagledam in ko zlezem vanjo. Res čudovito se počutim v svoji novi fotirasti pižami.

Peter Saje

Nekaj planinskih misli

Lep je naš planinski svet. Svojevse-
no lep je v vseh letnih časih.

Nekaterim je najbolj všeč odet v kristalno čisto zimsko obleko. Že sam sprehod skozi sveže zasnežen smrekov gozd je posebno doživetje. Enkratna je igra svetlobe in sence med snežnimi kristali fantastično izoblikovanih pokrival. Veličasten je zaledeneli slap v spreminjajočem se spektru zeleno modrih barv. V bleščečo belino odete planjave višje ležečega sveta zbrisejo občutek realnih razdalj. Vrhovi za njimi so tako oprijemljivo blizu. Vrhovi sami pa so bleščeče piramide, vse bele, z opastmi, ki kot okamenali divji valovi ločujejo grebene od modrega obzorja.

Drugim je posebno všeč pomlad v planinah. Res je lepa. Svetlozelena svetloba pod vzbrstelim bukvami je tako pomirjujoča. Sneg se spreminja v bistre žuboreče potočke. Z obilico vlage prepojene jase se odenejo v pisana cvetna oblčila. Po pomladni smuki nekje v visokogorju sprehod po teh jasah prežene vso utrujenost.

Kljub temu, da je planinski svet v drugih letnih časih mikavnejši, pa planine resnično zažive poleti. Ugodno podnebje, čas dopustov in počitnic ter dolg dan so vzroki, da vsak dan tisoči planincev najdejo v tem svetu sprostitve, katere osnova je odmaknjenost od vsakodnevnih težav. Skupine planincev, ki se še nikoli niso videli, se ob srečanju prijateljsko pozdravijo in pokramljajo. V tem svetu so prepri, zavist in drugi izbruhi današnjega dolinskega sveta nepoznani.

Jesen obarva planinski svet z zlatorumeno barvo. Ta žari ob vzhajajočem soncu kot čisto zlato. Vrhovi se obarvajo s prelesto sivomodro barvo in vabijo. Za mnoge so planine v tem letnem času najlepše.

Vse te lepote pa se lahko v kratkem času spremene v zahrbtno past. Naravne sile dobivajo v planinskem svetu svoje ekstremne oblike: tako v lepoti kot tudi v vseh negativnih oblikah. Neureja z viharji se tu najbolj zбоhotijo, hitre temperaturne razlike lahko v zelo kratkem času spremene prijetno visokogorsko pobočje v zaledenelo strmino. In če vse to prekrije še sivina megle, ki je občasno parajo strele, je brezizhodnost udeležencev te divje igre narave očitna.

Približati lepote prvobitnega planinskega sveta najširšemu krogu prebivalstva, urediti razmere v gorskem svetu in med obiskovalci tako, da je zagotovljena njihova varnost, je glavna naloga naših PLANINSKIH ORGANIZACIJ. To pa je zahtevno delo, ki ga zmore le dobro organizirano združenje z velikim številom amaterskih prostovoljnih delavcev. Osnovne enote so posamezna planinska društva. Ta so medsebojno povezana z regijskimi meddruštvenimi odbori, s Planinsko zvezo Slovenije in z Zvezo telesnokulturnih organizacij posameznih občin.

GLASILO DELAVCEV TITOVIH ZAVODOV LITOSTROJ

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6200 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajateljski svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. pol. Zlato Adlešič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Vjekoslav Jantol, Mirko Čepuran, Mira Šček, Slobodan Nikolič, Ludvik Šarf, Janez Elikan, Iztok Puhar, Silvan Štokelj in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, novinar Tone Škerjanec, lektorica prof. Vesna Tomc. — Telefon uredništva 558-341 (n.c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

V snegu zajčje so sledi... (Foto: A. Tomažič)

Planinsko društvo razvija naslednje aktivnosti:

— goji planinsko in alpinistično prostovoljno udejstvovanje kot družbeno, kulturno in športno dejavnost;

— posreduje naravne lepote, zanimivosti planinskih predelov in življenja v gorah najširšemu krogu prebivalstva z vsemi sodobnimi sredstvi javnega obveščanja;

— organizira za svoje in druge člane, zlasti pa za mladino, izlete, vzpone, turno smučanje, raziskovanje jam, orientacijska tekmovanja, taborjenja in druge oblike planinske dejavnosti, ki ustrezajo krajevnim razmeram in posebnostim;

— skrbi za vzgojo mladine in članov v vseh oblikah planinske dejavnosti, z vključevanjem v organizirane vzgojne akcije;

— skrbi za vzgojo in izobraževanje strokovnih kadrov;

— aktivno deluje pri prostorskem načrtovanju, urejanju prostora ter varstva narave in organizira gorsko stražo ter druge oblike varstva narave;

— gradi, upravlja in vzdržuje planinske objekte;

— organizira planinsko in gorsko vodništvo;

— gradi, opremlja in vzdržuje planinske poti;

— skrbi za varnost planincev v gorah, z vzgojo planincev preprečuje nesreče in pomaga ponesrečencem v gorah;

— organizira gorsko reševalno službo;

— prireja planinske in alpinistične odprave in organizira obiske tujih planincev in alpinistov v naših gorah;

— zalaga in izdaja strokovno, vzgojno in drugo planinsko literaturo, planinske vodnike in zemljevide ter propagandno in drugo gradivo.

Naše LITOSTROJSKO PLANINSKO DRUŠTVO trenutno iz-

vaja redno aktivnost v naslednjih odsekih:

— Mladinski odsek na šoli,
— Mladinski odsek v tovarni,
— Odsek za kadre in izobraževanje,
— Odsek za kulturo in propagando,

— Gospodarski odsek,

— Odsek za izletništvo,

— Odsek za planinska pota in mar-

kiranje,

— Odsek za varstvo narave in

okolja,

— Odsek za planinsko fotografijo,

— Alpinistični odsek.

Poleg odsekov v okviru katerih se odvija glavna dejavnost društva, posebne naloge opravljajo še predsednik, podpredsednik, tajnik, blagajnik, knjižničar, praporščak, kronist, upravnik planinskih prostorov in seveda še tričlanski nadzorni odbor.

Delo v društvu je pestro in zanimivo. Zato vabimo vse, ki želijo s sodelovanjem krojiti nadaljnjo usodo društva, da se javijo upravnemu odboru. Ta zaseda vsako prvo sredo v mesecu ob 17. uri v društveni sobi (ob nadkritem litostrojskem balinišču), sedaj v zimskem času pa v govorilnici upravne zgradbe. Dobrodošli bodo predvsem mladi ljubitelji planinskega sveta.

Za konec pa še nekaj

Slaba dva milijona nas je Slovencev — v svetovnem merilu komaj za srednje veliko mesto. Tudi visokogorskega sveta imamo sorazmerno malo. Pa smo, z ozirom na število in obsežnost planinskega sveta, prvi na svetu po številu organiziranih ljubiteljev planin, po številu planinskih postojank in po uspehih našega vrhunskega alpinizma, na kar smo še prav posebej ponosni. To pomeni, da je planinstvo res naša narodna značilnost.

Tudi zato je sodelovanje v taki organizaciji prijetno, saj je eno od glavnih meril za zadovoljstvo uspešnost opravljenega dela.

L. Šarf

Planinski izlet na dolenski Triglav - Kum (1219 m)

Nič kaj obetavno vreme se ni kazalo zjutraj v soboto 7. novembra 1986, ko je bil predvideni izlet na najvišjo goro Dolenjske — Kum.

Zaradi neugodnega vremena je precej prijavljenecv manjkalo. S tem se je pokazalo, da imajo nekateri še premalo planinskega duha v sebi, ker se ustrašijo že nedolžnega dežja. Vseeno se nas je nekaj zbralo na železniški postaji, od koder smo se odpeljali do Trbovelj.

Zasavska kotlina okrog Trbovelj nas ni nič kaj navdušila. Zaradi onesnaževanja iz tovarniških dimnikov, predvsem iz dimnika TE Trbovlje, ki je eden najvišjih v Evropi, saj meri 360 metrov, se valijo gosti dimni plini ter spreminjajo naravo v sivino.

Kmalu iz Trbovelj se je naša pot začela vzpenjati. Pri odcepu s ceste v desno proti zahodu smo nadaljevali po stezi, ki nas je pripeljala prav v Završje. Pot smo nadaljevali čez Čebulovo dolino, ki se vleče med Lontovžem in Kozlovo goro na zahodu.

Do križa na prevalu Počivalnice smo potrebovali pol ure. Pri križu smo krenili v levo na poseko proti

Vodeni peči in čez kakšno uro smo že bili na vrhu Kuma.

Na vrhu je pihal veter, zaradi nizke megle pa nismo videli daleč.

Ob lepem vremenu bi lahko na jugu videli Gorjance, precejšnji del Dolenjske, vse Zasavsko pogorje, v daljavi pa Kamniško-Savinjske in Julijske Alpe.

Na Kumu stoji oddajna postaja RTV Ljubljana, cerkev sv. Neže, poleg nje pa je planinski dom, kjer so nas prijazno sprejeli.

Tu smo se okrepčali s toplim čajem, izpraznili smo torbe, se dobro pogreli, nekaj časa pa porabili za ogled narave.

Ob poti navzdol smo videli, kako so pri neki hiši klali prašička in prav radi bi ostali na kolinah, a naš namen je bil priti do postaje, ki pa ni bila več daleč.

V Trbovljah smo kar dolgo čakali na vlak, vendar nam tudi to ni vzelo dobre volje. Kljub majhnim naprom smo bili veseli in srečni, da smo se udeležili tega izleta.

Matjaž Bratkovič, 1. c.

Mladinski odsek

PD Litostroj

Računalniško podprto konstruiranje

V okviru raziskovalne dejavnosti v SOZD ZPS je bil konec leta 1985 Litostroj izbran za izdelavo naloge RAČUNALNIŠKO PODPRTO KONSTRUIRANJE. Za nosilca naloge je bil v okviru DO določen TOZD IRRP, biro za tehnične raziskave.

Ta naslov naj bi prispeval k izboljšanju informiranosti naše družbe na tem področju in je plod prizadevanj interdisciplinarne skupine strokovnjakov, da bi to področje podrobneje opredelili ter definirali vlogo in pomen računalniško podprtega konstruiranja — CAD za nadaljnji razvoj naše družbe v dobi informacijske tehnologije. V nalogi so podane praktične izkušnje in pogledi, ki

bodo olajšali pot v svet informacijskega sistema, katerega podmnožica je CAD.

Naloga je namenjena članom SOZD ZPS, ki je v celoti tudi financiral izdelavo naloge, vendar je zaradi svoje splošnosti, celovitosti obravnave in aktualnosti problematike prerasla v nalogo širšega značaja. Ker je panožna usmeritev večine OZD v SOZD ZPS strojegradnja in kovinsko predelovalna dejavnost,

veje iz naloge duh po strojništvu. Ker večji del naloge, posebno še splošni teoretični del, ne obravnava specifičnosti CAD v strojništvu, ampak konstrukcijski proces posplošeno, bo naloga koristna tudi za strokovnjake, ki uvajajo CAD na ostalih področjih (v elektroniki, gradbeništvu itd.). Nekatera poglavja pa se nanašajo izključno na SOZD ZPS, saj smo skušali dobiti nekaj specifičnih podatkov za njegove člane.

Celotno nalogo sestavljajo prispevki posameznih avtorjev, ki so v splošnem obdelovali različno problematiko v povezavi s CAD. Vseeno pa se določene teme pojavljajo v nalogi na več mestih, saj so posamezni avtorji skušali predstaviti svoje celovite poglede na CAD, ki pa se med seboj delno razlikujejo.

V okviru naloge smo opravili tudi obširno anketo o CAD, tako da smo teoretična spoznanja dopolnili s praktičnimi izkušnjami na tem področju, ki bodo koristila tako posameznikom, kot družbi v celoti. Zato se posebej zahvaljujemo vsem tistim OZD in posameznikom, ki so nam omogočili izvedbo ankete in posredovali koristne informacije za dano nalogo.

V nalogi je obdelan le CAD brez CAM — računalniško podprte proizvodnje, čeprav sta oba procesa tesno povezana. Vendar zaradi obsežnosti posameznega področja ni bilo možno obdelati obeh področij skupaj, kar pa je pri uvajanju CAD v proizvodne organizacije nujno. Kot nosilec razvoja CAM je bil v SOZD ZPS izbran DO Gostol, Nova Gorica. Na sliki je prikazan model koristi pri uvedbi CAD. Koristi izhajajo neposredno iz konstrukcijskega procesa, kot tudi posredno iz proizvodnega procesa.

Celotno nalogo smo razdelili na več poglavij:

V 1. poglavju je CAD obravnavan s teoretičnega stališča. Podrobno je opredeljen pojem CAD, nakazani so tehnično-tehnološki, ekonomski, organizacijski, sociološki in kadrovski vidiki uvajanja CAD.

V 2. poglavju so predstavljeni rezultati, ki smo jih dobili iz anket, izvedenih v okviru naloge. Zbrane so izkušnje dosedanjih uporabnikov CAD sistemov v našem okolju, katerim so dodane nekatere tuje izkušnje.

Za potrebe SOZD ZPS so iz celote izluščeni podatki, ki smo jih dobili z anketiranjem članov ZPS. Zajeti so podatki o konstrukterski dejavnosti, kadrih, organizaciji, inventivnosti in računalniški opremi v ZPS.

V 3. poglavju je podan splošen pregled nad programsko in strojno opremo za CAD. Nakazane so osnovne značilnosti, zahteve in trendi razvoja opreme. Dodan je tudi spisek dobaviteljev opreme CAD na našem tržišču.

V 4. poglavju smo prikazali predlog učnega programa, ki bi ga morali čim prej vključiti v študij na fakultetah, saj sta kadrovska problematika in neznanje največja ovira za nadaljnje uvajanje te tehnologije.

V 5. poglavju so v kratem podana priporočila, ki so vezana na uvajanje CAD v naš družbeni prostor. Večina priporočil je splošnih, nekaj pa je tudi takih, ki se nanašajo izključno na SOZD ZPS.

Na koncu naloge so priložene še priloge: anketni vprašalniki, študije o uvajanju računalniško podprtih tehnologij v DO Gostol, Nova Gorica, banka podatkov za tehnični informacijski sistem in opis vmesnika IGES v TAM Maribor ter slovar za CAD. Vse to bo koristno za poglobljeno delo na tem področju.

To je do sedaj edina tako obsežna in tako interdisciplinarna naloga s področja CAD v Sloveniji in verjetno tudi v Jugoslaviji.

Pri izdelavi posameznih poglavij naloge so sodelovali naslednji avtorji: dr. Jože Duhovnik, dipl. ing. str., Fakulteta za strojništvo v Ljubljani, dr. Gojko Stanič, dipl. pol., Fakulteta za elektrotehniko v Ljubljani in sodelavci Jure Kovač, dipl. org., Miran Tivadar, dipl. oec., mag. Peter Stanovnik, dipl. oec., Institut pri Ekonomski fakulteti v Ljubljani, mag. Martin Prašnički, dipl. ing. str., TAM Maribor, Andrej Šprogar, dipl. ing. elek., Metalna Maribor, Miro Germ, dipl. ing. mat., HERMES Ljubljana, Boris Milikič, dipl. ing. str., Litostroj in Rajko Malalan, dipl. ing. str., Litostroj Ljubljana, ki je bil tudi koordinator naloge.

Zahvaljujemo se vsem sodelavcem pri nalogi in vsem ostalim, ki so omogočili njeno izdelavo.

Rajko Malalan, dipl. ing.
Boris Milikič, dipl. ing.

DIPLOME priznanja ZAHVALE

Ob 40-letnici nam je Rade Končar iz Zagreba podelil priznanje in plaketo za dolgoletno uspešno poslovno sodelovanje na področju viličarskih in turbinskih zvarjencev

Dobili smo tudi priznanje Elektroprivrede Dalmacije za dolgoletno uspešno poslovno sodelovanje pri izgradnji naslednjih hidroelektrarn: Zakučac I in II, Obrovac, Orlovac, Buško blato, v izdelavi pa imamo še Djale.

Od Elektroprivrede iz Zagreba pa smo ob njihovi 20-letnici dobili plaketo za uspešno sodelovanje pri naslednjih hidroelektrarnah: Varaždin, Čakovec in Dubrava v izgradnji.

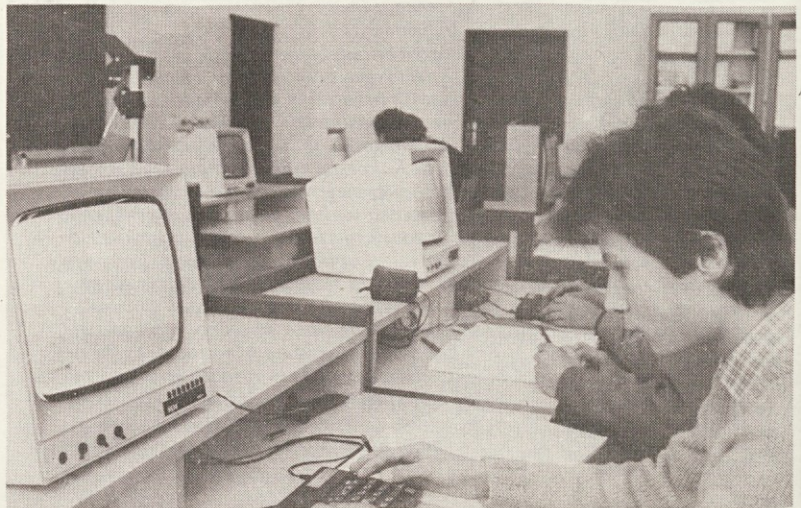
Še nekaj pogledov v nove učilnice

Med specializiranimi učilnicami je tudi tale za izvajanje praktičnega pouka za elektroniko (Foto: T. Š.)

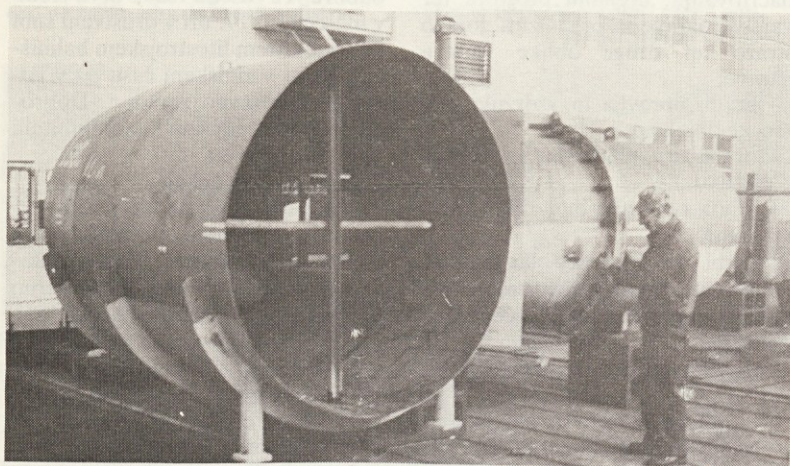
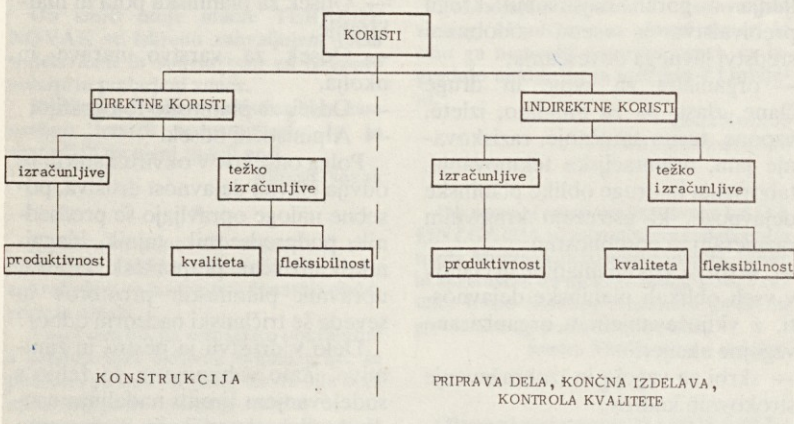

Največ pozornosti je bila deležna učilnica za računalniško krmiljeno obdelavo (CNC), ki je prva takšna povsem didaktično urejena učilnica v Sloveniji (Foto: T. Š.)

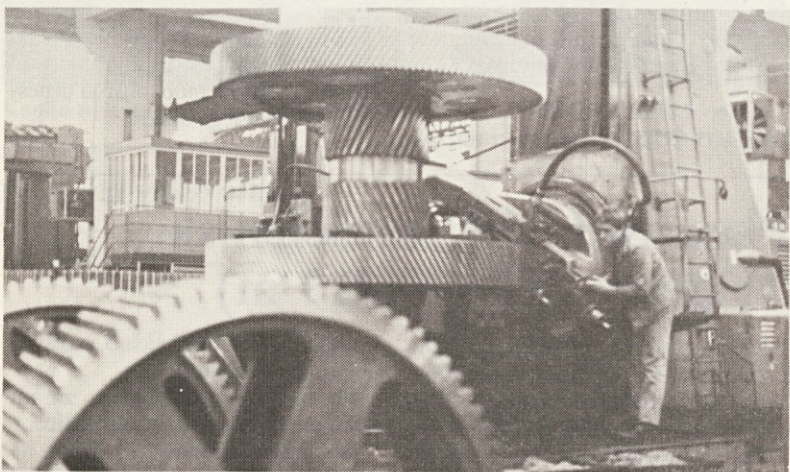

Učenci zelo radi delajo z računalniki

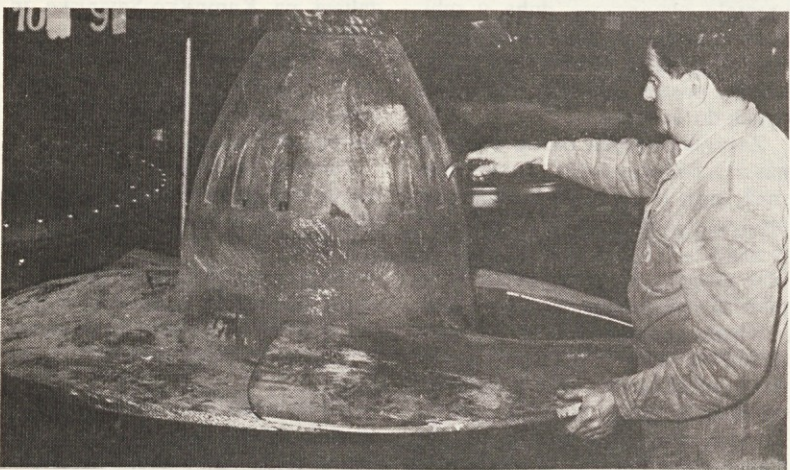
Globalni model podjetniških koristi pri uvedbi CAD tehnologije

Ena izmed dveh spiralnih ohišij za HE Banyea v Gvineji (Foto: T. Š.)

Rezanje zob na zobniškem sklopu na ZSSR, težkem 20 ton. (Foto E. L.)

Več kot trideset let je bila neprekinjeno v pogonu naša turbina v HE Sokolovica, letos pa je morala zaradi nerednega vzdrževanja v generalno popravilo. Na gonilniku so zaradi erozije in kavitacije z leti nastale globoke zajede. Z varjenjem, strojno obdelavo in ročnim brušenjem bo gonilnik ponovno sposoben za obratovanje. (Foto: E. L.)